Предшколска установа
„Бамби“Лозница

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЛОЗНИЦА, АВГУСТ 2015.ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....3
1.1.Извори и полазишта за израду Предшколског програма.....3
1.2.Сврха Предшколског програма..... 4
1.3.Учесници у развијању и креирању Предшколског програма.....4

II ОПШТИ ПОДАЦИ О УСТАНОВИ И ОКРУЖЕЊУ
2.1 Основне карактеристике средине у којој се Установа налази**..... 4**
2.2.Утицај окружења на креирање и остваривање предшколског програма..... 5
2.3.Кратак историјат рада вртића у Лозници..... 6
2.4.Обим основне делатности..... 7
2.5.Организација васпитно-образовног рада..... 10
III ЦИЉЕВИ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....11
3.1.Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад..... 11
IV ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА..... 12
4.1. Програм неге и васпитања деце узраста од 12 месеци до три године.....12
4 .2.Програм предшколског васпитања и образовања деце од три године до укључивања у програм припреме за школу..... 20
4.3.Припремни предшколски програм..... 25
4.4.Посебни програми,специјализовани програми и други облици рада и услуга 28
4.5.Специјлизовани програми..... 35
4.6.Други програми и облици рада и услуга..... 36
4.7.Посебно организовани програми за значајне датуме и празнике.....37
V САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ.....37
5.1.Облици и начини сарадње.....37
VI САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ..... 39
VII ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА.....42
VIII ПРОГРАМ ПРЕВЕНТИВНО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....43
IX ПРОГРАМ ИСХРАНЕ ДЕЦЕ.....44
X ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ..... 45
XI ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА..... 46

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предшколска установа“Бамби“Лозница,у складу са законом,врши:

- делатност предшколског васпитања и образовања која обухвата васпитање и образовање деце предшколског узраста од 12 месеци до поласка у основну школу,и
- делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно – здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста.

Васпитно – образовни рад у предшколској установи остварује се на основу Предшколског програма, који садржи опште податке о Установи и њеном окружењу, врсте и трајање програма неге и васпитно-образовног рада и васпитно-образовног рада других облика рада и услуга, облике сарадње са породицом и локалном заједницом, начине остваривања принципа,циљева и образовања, као и начине праћења и самовредновања рада

Предшколским програмаом разрађују се и начини развијања индивидуализаног приступа у остваривању васпитно-образовног рада, ради пружања додатне подршке деци, посебно деци са сметњама у развоју, деци из социо-економски или из других разлога угрожених средина у васпитној групи, уз уважавање развојних,образовних, здравствених и социо-културних потреба деце.

1.1.Извори и полазишта за израду Предшколског програма

Закони:

- Закон о основама система образовања и васпитања(„Сл.Гласник РС“бр.72/2009,52/2011, 55/2013 и 35/2015.)
- Закон о предшколском васпитању и образовању(„Сл.Гласник РС“бр.18/2010.)

Подзаконска акта:

- Правилник о општим основама предшколског програма (2006.)
- Правилник о ближим условима за остваривање припремног предшколског програма
- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање
- Правилник о врстама,начину остваривања и финансирања посебних,специјализованих програма и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа
- Стандарди услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања
- Стандарди квалитета рада предшколских установа
- Правилник о вредновању квалитета рада установа

Акта Установе:

- Статут Установе
- Акт о систематизацији радних места
- Развојни план установе
- Правилник о безбедности
- Правила понашања у Установи
- Акт о процени безбедности и здравља на раду
- Извештаји,записници , евиденција стручног усавршавања запослених на нивоу наше Установе

Резултати испитивања потреба деце и родитеља

У установи постоји континуирано и планско испитивање потреба деце и родитеља, како оних чија су деца укључена у програме установе, тако осталих, чије адекватно

укључивање планирамо ширењем обухвата за програмима и услугама које су у оквиру делатности установе. Ово је саставни део активности у оквиру Развојног плана и сваког Годишњег плана рада Установе.

Резултати истраживања ресурса Установе

У установи постоји континуитет сагледавања стручних компетенција запослених, планског стручног усавршавања и праћења примене стечених знања и вештина, са циљем унапређивања квалитета.

1.2.Сврха Предшколског програма

- Унапређење квалитета планирања,програмирања,стручног усавршавања и Васпитно-образовног рада;
- Планско коришћење ресурса локалне средине и саме Установе;
- Удовољавање потребама родитеља и деце;
- Уједначавање квалитета рада.

1.3.Учесници у развијању и креирању предшколског програма

- Родитељи путем личног изјашњавања посредством упитника,учешћа представника
- у Савету родитеља и у Управном одбору, Активу за развојно планирање и у тимовима и комисијама;
- Локална заједница путем својих представника у Управном одбору , Активу за развојно планирање и у тимовима и комисијама;
- Органи локалне власти путем давања сагласности на материјална средства за остварење овог програма;
- Васпитно-образовно веће и стручни активи Установе су припремили и усвојили предлог програма;
- Стручни сарадници Установе.

II ОПШТИ ПОДАЦИ О УСТАНОВИ И ОКРУЖЕЊУ

2.1.Основне карактеристике средине у којој се Установа налази

Општина Лозница, смештена на западном делу Србије,заузима простор од 612 км2, смештена делом у Подрињу а ужим делом у Јадру, између Цера(на северу), Мачвве, Поцерине и Дрине (на западу) и Гучева и Борање(на југу). Ово подручје је крај са бујном вегетацијом, бројним изворима минералне воде(Бања Ковиљача,Бања Бадања,Радаљска бања),мноштвом културно- историјских споменика на планинама Церу , Гучеву и у Чокешини,Троноши и Драгинцу.У близини града је Тршић, родно место Вука Караџића па се ово подручје назива Вуков крај.

Општину чине 54 насељена места и око 90 хиљада становника.Поред седишта општине Лозница ,у којој живи преко 20 хиљада становника,најгушће су насељена места Бања Ковиљача (6,5 хиљ. ст.), Лешница(5,2 хиљ.), Клупци(7,8 хиљ.),Лозничко Поље(7,9 хиљ.), Јадранска Лешница(2,3 хиљ.), Коренита (2,8 хиљ.), Липнички Шор(2,8 хиљ.) и Руњани (2,7 хиљ.).

У другој половини прошлог века број становника у Лозници се више него дупло повећао због снажног индустријског развоја.То је период интезивне миграције сеоског становништва у град па су многа рубна подручја постепено остајала без радно способног становништва а и инфраструктура тих места је знатно заостала у односу на места ближа граду. Распад и стагнација многих привредних субјеката у последње две деценије ову појаву полако успорава али је ипак број оних који се враћају на своја имања у тим местима мали због скромних инфраструктурних могућности. Није мали број насеља која имају око 500 и мање становника (Брезјак,Велико Село,Горња и Доња Бадања,Текериш са околним насељима,Горња Борина, Зајача и др.).

Стагнација у развоју села а и мали природни прираштај битно утичу на организацију васпитно-образовних активности у неким селима на овом подручју. У мањим местома основне школе раде са неподељеним одељењима а и обавезни предшколски програм, због малог броја

деце, организован је у школи у комбинацији са децом школског узраста(Јаребице ,Милина , Горња Бадања, Доња Бадања).

На подручју Града Лозница ради 14 основних школа(са издвојеним одељењима има 42 зграде) чијих 35 простора наша Установа користи за реализацију Припремног предшколског програма.То битно побољшава могућност обухвата обавезног програма који је поверен предшколским установама.

Послови здравствене заштите поверени су Дому здравља у Болници у Лозници које су савремено опремљене здравствене установе са свим специјалистичким службама. Дечја заштита здравља,служба превентивне здравствене заштите,медицина рада,хитна служба и др.су свакодневно на услузи наше Установе и њихова помоћ је услов квалитетне превентивне заштите здравља и развоја здравствене и еколошке свести деце, родитеља и радника.Када говоримо о здравственим установама у нашем окружењу свакако велики значај има Завод за заштиту здравља Шабац који путем редовних контрола исправности намирница, дезинфекцијом , дезинсекцијом, дератизацијом и санитарним прегледима радника битно побољшава услове боравка деце у нашим вртићима.

Област социјалне заштите у нашем окружењу покрива Лизнички центар за социјални рад.За децу лишену родитељског старања обезбеђу је се смештај у старатељским породицама којих је највише у Лозници и Јадранској Лешници.

На подручју општине има више регистрованих спортских удружења који путем разних видова физичког вежбања доприносе развоју физичке културе а њихови објекти пружају могућност за вежбање и рекреацију. Спортски центар са функционалном спортском двораном и олимпијским и рекреативним базенима пружа добре могућности за креирање спортских активности саме Установе. Већи број спортских сала при основним школама користе деца предшколких група у тим местима.

Лознички Центар за културу је организатор многих културних дешавања локалног и ширег значаја (Вуков сабор,Ђачки Вуков сабор, Цвијићеви дани, Дани Миће Поповића, и сл.). Ова установа реализује едукативне програме као што су школа енглеског језика, балетске школе,школе информатичке писмености и др а школицу енглеског јеика реализује и у нашој установи. Део културних збивања одвија се у градској библиотеци, музеју“Јадар“и наша установа учествује у тим збивањима.

Локална самоуправа свој рад остварује кроз рад градских органа и јавних предузећа и установа (урбанизам, комунално, топлана,стамбено, туристичка организација, центар за културу,предшколска установа и др.).Основни задатак локалне самоуправе је друштвено економски развој општине,повећање физичког обима производње и услуга,обнављање рада неких индустријских погона и формирање нових у циљу смањења броја незапослених којих има више од 15 хиљада.

2.2.Утицај окружења на креирање и остваривање предшколског програма

Окружење у коме се наша Установа налази (природно и друштвено) утиче на технолошку основу и креирање и остваривање предшколског програма у њој.Економска моћ општине директно утиче на обим и функционалност простора и могућност испуњавања критеријума повољне средине у погледу својих физичких карактеристика(површина, загрејаност, осветљеност,опремљеност игровним материјалима и сл.).

Последњих година доста је урађено на проширењу капацитета чиме је повећан обухват деце ,не само целодневним боравком већ и краћим облицима рада,у складу са процењеним потребама родитеља.

Социо-културни контекст у коме се деца развијају је у основи њиховог учења и развоја.Зато се васпитно-образовни процес не сме затворити у зидове вртића и људски ,материјални и други ресурси одређују начине планирања и истраживања непосредног окружења са децом. Део искуства деца стичу унутар друштвеног контекста у коме одрастају, посебно у породици и ужој друштвеној средини. Специфичности нашег програма зависе управо од тих искустава.На свим подручјима општине нису једнаки услови живљења.Породице су различите по образовном нивоу, различити су природни и друштвени објекти, присуство медија, удаљеност културних институција, културних збивања и сл.

Када говоримо о утицају окружења на креирање програмских активности у вртићу за нашу средину је од изузетног значаја постојање културних и других догађања типичних за овај крај.Могућности које пружа средина за реализацију многих програмских садржаја су велике. Могућности за посете,породилишту,пијаци,ватрогасном дому,музеју,библиотеци, школи, позоришту,сеоском домаћинству,манастиру,термалном извору,планини,реци и сл. омогућавају зближавање са окружењем и светом природе и изграђивање културе понашања на јавним местима и еколошке културе.Установа ,такође,врло радо прима госте као што су књижевници, музичари,глумци,свештеници и преставници разних других професија.

Наша досадашња искуства из домена сарадње са друштвеном средином су позитивна и та искуства су основ за дефинисање актуелних програмских задатака.Сарадња са градском самоуправом на пољу обезбеђења ресурса и планирања,сарадња са културним институцијама у учешћу у културним манифестацијама и коришћењу простора,сарадња са МУП-ом на стварању безбедности у Установи и боравку ван Установе(екскурзије,зимовања,летовања),сарадња са школама по питању организације Припремног предшколског програма и повезивања школе и вртића и сарадња са предузећима и установама по свим важним питањима бриге о деци је наше досадашње искуство.Ти међусобни утицаји могу бити и садржајнији и у овом програму ћемо ставити акценат на то.

2.3.Кратак историјат рада вртића у Лозници

Почетком шездесетих година прошлог века у Лозници је основано прво дечје забавиште које је радило до краја новембра 1966.године када почиње да ради први вртић (обданиште „Бамби“) у наменски изграђеном објекту,у близини ОШ“Кадињача“, капацитета од три васпитне групе.

Интезивни развој привреде у Лозници условио је пораст броја запослених.Фабрика хемијских производа“Вискоза“као носилац привредног развоја општине развијао се у гиганта са преко 10 000 запослених.Развојем привреде ове средине увећавао се број и расла је потреба за збрињавањем предшколске деце.Број деце у вртићу је растао и убрзо је вртић постао тесан. Због тога се приступило изградњи још једног објекта који је започет 1970.г. а усељен 1973. г. Нови вртић изграђен је у близини ОШ“Јован Цвијић“,са простором за три васпитне групе и јасленим делом од три јаслене групе.Нови објекат добио је назив „Бамби II“.

Пораст броја деце у вртићима континуирано расте па надлежне институције у граду и даље раде на проширењу капацитета.Израђен је пројекат доградње вртића „Бамби I“ чија је реализација извршена у две фазе:1977.године када су дограђене две собе за васпитни узраст са пратећим просторима и салом за заједничке активности као и две собе за јаслени узраст и 1981. године дограђене су још три собе за васпитни узраст са пратећим простором и простор за рад дечје кухиње.

Током 1980.године извршена је и адаптација старе школске зграде у Варош Лешници а рад вртића у овом насељу почео је почетком наредне године,са две мешовите васпитне групе. Исте године почеле су да раде предшколске групе ван седишта Установе.Биле су то групе у Бањи Ковиљачи,Липничком Шору и Липници.

Већ 1983.године отворен је вртић у Бањи Ковиљачи са простором за две мешовите васпитне групе.Број предшколских група по селима при основним школама се увећава па школске 1984/85.године установа има 22 групе(616 деце)целодневног боравка и 12 предшколских група(4 групе у седишту Установе и 8 при основним школама).

Током 1985/86.године уведене су и неке новине у дневном распореду рада у Установи. Почела је са радом друга смена у времену од 11,30 до 22,30.Од стране СИЗ-а дечје заштите и ПП завода вршено је вредновање резултата рада Установе.По својим резултатима ова Установа је сврстана међу прве у Србији, па јој се додељује **златна плакета.** Такви резултати условили су да Установа добије значајна средства,како за проширење капацитета тако и за уређење постојећих. Одмах се приступило адаптацији простора за вртић у насељу „Штира II“ и опремању постојећих вртића и дворишта неопходним реквизитима.Нови објекат је усељен 1989.године у коме су смештене 3 васпитне групе.

Изменом Статута 1990.године Установа добија назив(Установа за предшколско васпитање и образовање „Бамби“Лозница) у чијем саставу ради 6 наменски изграђених објеката: вртић „Бамби“,вртић“Лане“, вртић „Пчелица“ и јасле „Лептирић“- у Лозници , вртић“Пинокио“-у Бањи Ковиљачи и вртић „Звончић“-у Варош Лешници.

Током 1995.године вртић у Лешници је порушен ради изградње спортске хале у том месту.

Почетком деведесетих година привредни развој у земљи па и у нашој средини доживљава крах.Време санкција тај тренд све више подстиче.То је условило да број деце у вртићима почиње да опада.Тако Установа у периоду од 1991. до 1994.године има више капацитета за целодневни боравак у односу на исказане потребе родитеља.

Ипак од 1994.године,без обзира на целокупну друштвену ситуацију, број деце у Установи се повећава и већ од наредне године не може да прими све захтеве заинтересованих родитеља. Простори намењени за рекреативне и друге заједничке активности стављају се у функцију смештаја деце. Са реалним капацитетима од 600 места у целодневном боравку Установа је у периоду од 1998. до 2010. Уписивала од 700 до 750 деце.Но и поред тога листе чекања за вртиће из године у годину бивале су све дуже. Да би се решили ови проблеми ,последњих година,учињени су велики напори на проширењу капацитета.Започета је изградња новог вртића на Лагатору 2009 године чија је изградња завршена током 2012.г. а током 2011 и 2012.године адаптирана је зграда месне заједнице у Лешници за потребе вртића.У циљу стварања услова за реализацију посебних програма 2013.год. адаптиран је простор Дома здравља за потребе вртића у Јадранској Лешници а 2014/2015.године и простор у ОШ“Свети Сава“ у Козјаку. У складу са тим прошитењем пружила се могућност да се изађе у сусрет потребама највећег броја родитеља али и поред тога капацитети недостају и на томе ће се радити у наредном периоду.

Извене законских прописа током 2010. И 2011.године условиле су неке статусне промене у Установи.Установа је регистрована под новим називом Предшколска установа“Бамби“Лозница.

2.4.Обим основне делатности

Установа своју делатност обавља у седам наменски изграђених објеката(пет објеката у Лозници , један у Бањи Ковиљачи и један у Лешници) и у два накнадно адаптирана простора за реализацију посебних програма(у Јадранској Лешници и Козјаку).Такође, Установа значајан део своје делатности обавља у просторима основних школа(35 адаптираних и опремљених простора) где се реализује четворочасовни припремни предшколски програм.

Сви расположиви капацитети су максимално искоришћени али је и даље евидентан недостатак простора за целодневни боравак,за заједничке активности у вртићима јер и они који су наменски изграђени за то стављени су у функцију смештаја деце.

Преглед просторних капацитета са којима Установа располаже

Назив објекта	Год. изгр.	Површ. објекта	Површ. дворишта	Просторије у објекту	капацитет		Адреса
					бр. група	бр. деце	
Вртић“Бамби“	1966. 1977. 1980.	1 400 м2	6 132 м2	-13 радних соба -централна кухиња -3 канцеларије -2 собе за васпитаче -санит, и гардер. прост.	17	437	Г.Јуришића бр.3 Лозница
Вртић“Лане“	1973.	575 м2	830 м2	-4 радне собе -дистрибутивна кухиња -вешерај -васпитачка соба -2 канцеларије -санит, и гардер. прост.	6	144	Пролетерских бригада бр.8. Лозница
Јасле“Лептирић“	1973.	140 м2	заједничко са „Лане“	-4 радне собе -дистрибутивна кухиња -васпитачка соба -санит, и гардер. прост.	4	67	„
Вртић“Пчелица“	1989.	341 м2	660 м2	-3 радне собе -дистрибутивна кухиња -1 канцеларија -санит, и гардер. прост.	5	117	Краља Петра 1 Лозница

Вртић“Чаролија“	2012	2.600 м2	2.700м2	-11 радних соба -сала за заједничке акт. -васпитачка соба -5 канцеларија -централна кухиња -магацински простори -вешерај -санит, и гардер. прост.	12	300	Нова 1 Лагатор
Вртић“Пинокио“	1983.	190 м2	350м2	-2 радне собе -васпитачку собу -дистр.кухињу -санит, и гардер. прост.	3	67	Вере Благојевић 1 Бања Ковиљача
Вртић“Звончић“	2012	160м2	800 м2	-2 радне собе -приручна кухиња -санит. и гардер.прост	4	85	Лешница В.Благојевић бб
Вртић“Јадранче“	2013	80 м2	300 м2	-2 радне собе -родитељски кутак -санитарни простор	1	26	Ј.Лешница
ОШ“Свети Сава“ Козјак	2015.	54,60м2	заједничк о са шк.	1 радна соба санитарни просрор	2	40	Козјак
СВЕГА ОБЈЕКТИ УСТАНОВЕ	**9**	**5.541м2**	**11.972 м2**	**42 радне собе**	**54**	**1283**	

Преглед просторних капацитета са којима располажу школе и месне заједнице а које користи ПУ

Место објекта за полудневни боравак	**Број соба**	**Број група**		**Површина р.простора**	**Додатни простор који се користи**
		бр.група	**бр.деце**		
ОШ Брадић	1	1	9	16 м2	Сан.прос.-унутрашњ
“ Брезјак	1	2	33	24 “	“ “
“ Велико Село	1	1	8	12 “	“ “
“ Воћњак	1	1	11	18 “	“ “
“ “В.Караџић”Лозница	1	2	31	20 “	“ “
„ Горња Ковиљача	1	1	7	14 „	„ -унутраш.
“ Доњи Добрић	1	1	7	14 “	“ „
“ Доње Недељице	1	1	5	20 “	“ “
“ Драгинац	1	1	13	20 “	“ “
“ Јадранска Лешница	1	1	22	28 “	“ -унутраш.
“ Јелав	1	1	10	15 “	“ -унутраш.
МЗ Јошева	1	1	15	14 “	“ -унутраш.
ОШ Клупци	1	2	30	54 “	“ “
“ Козјак	1	1	7	14	“ “
“ Коренита	1	1	15	18 “	“ “
“ Лешница	1	2	36	22 “	“ “
“ Липница	1	1	14	26 “	“ “
“ Липнички Шор	1	1	22	26 “	“ “
“ Лозничко Поље	1	1	16	26 “	“ “
“ Ново Село	1	1	6	16 “	“ -ванjски
“ Пасковац	1	1	5	26 “	“ -унутраш.
„ Рибарица	1	1	5	16“	„ -ванjски
“ Руњани	1	1	5	16 “	“ -унутраш.
“ Стража	1	1	13	13 “	“ “
ОШ Текериш	1	1	5	16“	„ -унутр.
„ Трбосиље	Заједнички простор са школском децом	1	7	26 „	„ -ванjски
“ Трбушница	1	1	11	16 “	“ “
“ Тршић	1	1	8	18 “	“ “
“ Чокешина	Заједнички простор са школском децом	1	12	26 “	“ “
УКУПНО	**27 засебних и 2 заједничке собе**	**33**	**388**	**674 м2**	**27 унутрашњих 6-ванjских сан.п.**

Функционалност просторних капацитета различита је од објекта до објекта.Објекти који су раније грађени мање су функционални . У вртићима „Лане“ и „Бамби“простори за заједничке активности стављени су у функцију смештаја(боравка)деце па те собе немају неопходне санитарне чворове већ исте деле са другим собама.Такође,недостају простори за јутарњу тријажу,изолацију болестне деце,простори за сарадњу са родитељима и сале за седнице стручних органа Установе.

Простори за боравак деце на отвореном су солидно опремљени дворишним реквизизима. У свим дворштима реквизити се уништавају од одрасле деце и предмет су ноћних вандала.Пошто Установа уписује већи број деце него што су капацитети и дворишта су недовољна за толики број деце па су васпитачи често бораве са децом изван дворишта на градским парковима,у шетњи и организованим посетама.

У оквиру свих објеката постоје кухињски простори без трпезарија и деца се хране у радним собама за столовима на којима се обављају све радне активности.У објекту “Чаролија“је централна кухиња где се припрема храна за све објекте док остали објекти имају дистрибутивне кухиње.

Простори за реализацију Припремног предшколског програма налазе се у основним школама или просторима који њима припадају.Већином су то функционалне учионице опремљене одговарајућом опремом за рад са децом предшколског узраста.У местима Пасковац,Доњим Недељицама и Горњој Ковиљачи за ове намене адаптирани су простори у напуштеним школским становима а у Јошеви адаптиран је простор месне заједнице.Засебан простор за рад са децом предшколског узраста не постоји у Чокешини, Текеришу и Трбосиљу већ је један део учионица, у којима бораве школска деца, опремљен за рад са децом предшколског узраста.

Опрема

Ниво опремљености радног простора је на задовољавајућем нивоу.Свака радна соба има опрему у складу са развојним и образовним потребама деце.Континуирано се врши набавка столова,столица,кревета,ормарића,душека,постељина и осталог неопходног материјала.Већина радних соба опремљена је техничким средствима(ТВ,ДВД,касетофон са ЦД,)док сваки објекат поседује покретне позорнице,,гињол лутке,паное и сопствене медијатеке са библиотекама скромног фонда стручне литературе и штива за децу.Стара опрема се континуирано мења и поправља у складу са одобреним средствима од стране оснивача.

Осетан је недостатак вреднијих игровних реквизита попут покретних тобогана, кућица, гусеница,кутака(радионица,кухиње,фризераја,доктора и сл.) и свих других реквизита који заузимају већи простор.Ови реквизити се набављају у оној мери колико то тренутни простор дозвољава.

Опремање дидактичким средствима и потрошним материјалом је редовно и има га у довољној мери за нормално одвијање активности.

Кадровски услови

Број и структура запослених регулисана је законом ,подзаконским актима и Правилником о систематизацији радних места.Број васпитача и медицинских сестара-васпитача у складу је са бројем уписаних група.

Р. бр.	**Врста посла**	**Бр. зап**	**Број по норм.**	**Школска спрема**						**Радно искуство**			
				всс	**вшс**	**ссс**	**вкв**	**пк**	**нк**	**1-10**	**11-20**	**21-30**	**31-40**
1.	Руководилац	2,30	2,70	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2.	Стручни сарадници												
	-педагог-психолог	2	2,50	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	-логопед	1		1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	-педагог за ликовно	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-педагог за музичко	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-педагог за физичко	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Сарадници												
	-Сарадник ПЗЗ	1	0,67		1	-	-	-	-	-	1	-	-
	-социјална радник	-	0,65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-сарадник за исхрану	-	0,79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Васпитач	111	121	32	79	-	-	-	-	57	34	15	5
	М.сестра-васп.	11		-	-	11	-	-	-	10	1	-	-
5.	П.асистент	1	1,00	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-

6.	Мед.сестра за пзз	2	3,63	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1
8.	Адм.послови		5,60										
	-секретар	1		1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	-шеф рачуноводства	1		-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	-благајник	1		-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	Ликвидатор	1		-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	административни р.	1		-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
9.	Припремање хране	4	4,79	-	-	4	-	-	-	3	1	-	-
10.	Сервирање хране	10	7,64	-	-	-	-	-	10	6	4	-	-
11.	Одрж.хигијене		28,00										
	-спремачица	18		-	-	-	-	-	18	9	4	4	1
	-вешерка	2		-	-	-	-	-	2	1	1	-	-
12.	Технички послови	4	5,60	-	-	4	-	-	-	3	-	1	-
УКУПНО ЗАПОСЛЕНИХ		**175**	**184,57**	**38**	**81**	**24**	**-**	**-**	**30**	**102**	**49**	**23**	**8**

2.5.Организација васпитно-образовног рада

Радно време:

Сви вртићи отворени су за децу од 6,15 часова али је дужина радног времена различита и зависи од потреба родитеља и деце сваког вртића.

Радно време по објектима:

-Вртић „Бамби“ од 6,15 до 20,00 часова:

6,15-17,15 целодневни боравак
11,30-19,30 целодневни боравак у другој смени
15,30-19,30 рад четворочасовног Припремног предшколског програма
15,15-16,00 активности енглеског језика и плес
16,00-20,00 играонице и други посебни програми

-Вртић“Чаролија“ од 6,15 до 17,15 часова:

6,16-17,15 целодневни боравак
7,00-15,00 рад управе и администрације
15,15-16,00 активности енглеског језика и плес
15,30-16,30 реализација посебних програма

-Вртићи „Лане“,“Пчелица“ и „Пинокио“од 6,15 до 19,30 часова:

6,15-17,15 целодневни боравак
15,30-19,30 рад четворочасовног Припремног предшколског програма
15.15-16,00 активности енглеског језика и плес

-Јасле“Лептирић“ од 6,15 до 17,15 целодневни боравак јасленог узраста

-Вртић“Звончић“ Лешница:

6,15-17,15 целодневни боравак
8,00-12,00 и од 13,00-17,00 рад играонице

-Вртић“Јадранче“Јадранска Лешница ,од 9,00 до 13,30

Групе припремног предшколског програма које раде у објектима школа већином раде од 8,00 до 12,00 часова осим оних места где имају две групе које месечно мењају смене где друга смена ради од 12,30 до 16,30 часова .

2.6.Орјентациони дневни распоред активности у целодневном боравку

Дневни план активности омогућава успешну реализацију усмерених активности, правовремени одмор,правилну исхрану,слободне и рекреативне активности итд.

Орјентациони дневни распоред активности:

6,15-8,15 часова-Јутарње прихватање деце.У овом интервалу обавља се разговор са родитељима о здравственом стању деце,игра деце по слободном избору,јутарња гимнастика,договор о дневним активностима и уређење радних соба(сакупљање и сортирање играчака).

8,15-8,30 „ -Припрема за доручак(прање руку).

8,30-9,00 „ -Доручак и распремање собе после доручка.

9,00-9,15 „ -Слободне игре и припрема за усмерене активности.
9,15-10,15 „ -Усмерене активности(са одмором и различитим временом трајања у зависности од узраста деце).
10,15-11,00 „ -Слободне активности.
11,00-11,30 „ -Припрема за ручак.
11,30-12,15 „ -Ручак.
12,15-12,30 „ -Припрема за дневни одмор.
12,30-14,00 „ -Поподневни одмор.
-Усмерене и слободне активности за групе припремног предшколског програма.
14,00-14,30 „ -Ужина.
14,30-17,00 „ -Слободне активности и испраћај деце у породицу.

Наведени распоред дневних активности је орјентациони и допушта могућност одређених корекција и прилагођавања.Васпитачи прилагођавају време усмерених и слободних активности према интересовањима деце и временским приликама због реализације истих на отвореном простору.

III ЦИЉЕВИ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Циљеви Предшколског програма Предшколске установе „Бамби“ Лозница, полазе од циљева предшколског васпитања и образовања прописаних законском и подзаконском регулативом, а конкретизовани су контекстом локалне заједнице у којој се установа развија, потребама деце и родитеља и ресурсима којим установа располаже. Кроз понуду програма и услуга за децу и родитеље пружамо подстицај и доприносимо целовитом развоју детета, кроз развијање сопствених капацитета, проширивање искуства и изградњу сазнања о себи, другим људима и свету, као и подршку васпитној функцији породице.

Циљеви:

- Унапређивати квалитет редовних програма коришћењем ресурса установе и локалне заједнице уз уважавање потреба све деце и породица обухваћених овим програмима, како на градском тако и на сеоском подручју.
- Развијати посебне, специјализоване, пригодне и повремене програме , за децу која похађају редовне програме , у складу са потребама и интересовањима деце и породица и стручним компетенцијама васпитача, стручних сарадника и сарадника установе, али и ресурсима локалне заједнице.
- Ширити обухват деце на градском и сеоском подручју посебним и специјализованим програмима, на што ранијем узрасту, а пре обавезног припремног предшколског програма.
- Подстицати развој васпитних компетенција родитеља програмима за родитеље и родитеље и децу.
- Унапређивати квалитет предшколског програма установе уз поштовање специфичности делатности , унапређивањем програма исхране, социјалне и превентивно- здравствене заштите,заштите животне средине, безбедности и здравља на раду, заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања.

3.1.Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад

У складу са чл.9.став 1.Закона о основама система образовања и васпитања васпитно-образовни рад у нашој Установи остварује се на српском језику.

IV ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА

Назив програма	Трајање програма	Дневно трајање
Програми целодневног боравка		
- Програм неге и васпитно-образовног рада са децом узраста 12 месеци до три године	Од 1. Септембра до 31. августа	До 11 сати дневно
- Програм предшколског васпитања и образовања деце од три године до пет и по година	”	”
- Припремни предшколски програм у целодневном трајању	”	”
Програми полудневног боравка		
- Припремни предшколски програм у трајању од 4 сата на градском и сеоском подручју	од 1.септембра до 15.јуна	4 сата дневно
- Посебни програми(играонице) у трајању од 4 сата на градском и сеоском подручју	од 1.септембра до 1.јула	4 сата дневно
Кратки програми		
- Двочасовни посебни програми(играонице)	од 15.септембра до 15.јуна	2 сата дневно 2 х седм.
Специјализовани програми		
- Специјализовани курс енглеског језика	0д 1.октобра до 15.јуна	1 час, 2 пута седм.
Пригодни програми		
- Посебно организовани програми за значајне датуме и празнике	током године	1-2 сата више пута током год.
Повремени програми		
- Једнодневни излети	„	1 дан
- Боравак деце на летовању и зимовању	7 дана	-

Медицинске сестре-васпитачи које остварују програм неге и васпитања,као и васпитачи који остварују програм васпитнообразовног рада од навршене треће године до поласка у школу,програмирају, планирају и прате резултате свога рада полазећи од овог програма,али и оних сегмената Општих основа предшколског програма који се односе на узраст деце у њиховој васпитној групи.Ови програми представљају полазиште за њихову креативну разраду и прилагођавање сваком детету са којим раде.

4.1. Програм неге и васпитања деце узраста од 12 месеци до три године

Рад са децом јасленог узраста одвија се према Основама неге и васпитања деце узраста од једне године до три године, где се истиче да се „васпитање и нега деце врши стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства по сопственом програму, откривајући себе и своју околину, у којој ће бити активно у складу са својим потребама и могућностима“.

У раду са децом јасленог узраста полази се од принципа јединства неге и васпитања. Процес неге и васпитања прилагођава се сваком детету, његовим потребама и могућностима. Нега подразумева и превентивну здравствену заштиту, којом се чува здравље деце и превенирају болести.

Игра има централно место у раду са децом кроз коју деца расту, развијају се и уче. Игра омогућава, подстиче и култивише спонтане изразе и понашања детета, а такође омогућава поштовање дечјих особености у начину откривања света око себе.

Циљеви васпитања и неге деце узраста до три године

Циљеви физичко-сензорног развоја:

- Одржавање физичког здравља деце;
- Повољан утицај на општи развој организма;
- Нормално стање апарата за кретање;
- Формирање правилног држања тела;
- Овладавање моториком;
- Усавршавање функције чулних органа и развијање навика(телесне хигијене, узимања хране,за пражњење и др.).

Циљеви социјално-емоционалног развоја:

- Очување спонтаности и искрености детета у контакту са својом околином;
- Неговање отворености за доживљаје;
- Пружање помоћи у стицању самосталности;
- Помоћ у стварању слике о себи и стицању поверења у своје способности;
- Усвајање елементарних норми понашања у оквиру основних моралних вредности(добро,рђаво);
- Развој способности обављања активности у заједници са одраслима и другом децом и култивисање и развој позитивних,интегративних емоција.

Циљеви умног развоја:

- Подстицање и неговање природне радозналости детета у односу на свет који га окружује;
- Подржавање природне могућности детета да се уживљава у предмете и појаве, неговање осетљивости за утиске као и мотива за постављање питања;
- Подстицање решавања малих проблема сензомоторне интелигенције;
- Подржавање спонтаних покушаја говорне комуникације детета;
- Подстицање и богаћење дечјег говора као средства за комуникацију и стицање сазнања;
- Подстицање развоја сензомоторних и перцептивних способности и стварање повољних услова за формирање почетних знања кроз практичне активности.

Нега и васпитање деце узраста од 12 до 18 месеци

Нега деце

Примарна активност на овом узрасту је нега деце,која подразумева превентивну здравствену заштиту ,подстицање раста и развоја и подстицање позитивних хигијенских навика.

Нега обухвата:

-Хигијена екстремитета(прање руку топлом водом и сапуном);

-Хигијена лица (умивање, редовна нега носа- брисање папирним убрусима, по потреби укапавати капи, учити дете првим покушајима издувавања);

-Континуирана нега коже и косе (контрола вашљивости и кожних болести,редовна хигијена гениталија-запирање, сушење прегиба, мазање слојем Павловићеве креме);

-Редовно пресвлачење детета (пелене полако замењивати са гаћицама);

-Хигијена околних предмета (боравишног простора и играчки са којима се дете игра-дезинфекција истих.

Почетком друге године дете почиње да контролише процес пражњења црева и бешике. Постоје велике индивидуалне разлике у том погледу. Због могућности изазивања супротних ефеката стављање детета на наошу мора бити са пуно такта и умешности. Децу стављати на ноше у малим групама (три до четири) пре и после спавања, односно после оброка и по потреби. Сестра-васпитач треба да покуша да схвати сигнале детета како би се ови физиолошки процеси усмеравали индивидуално.

Социјално-емоционални односи

Прихватати децу у ведром расположењу са припремљеним играчкама (деца овог узраста су радознала према другима, али им је потребна помоћ и надгледање у интеракцијама са вршњацима. И даље им је потребно неколико познатих одраслих који ће бити њихови примарни социјални партнери. Емоционалне реакције деце овог узраста се нагло смењују. Растанак са родитељем детету тешко пада па родитељима треба дозволити да буде у радној соби док дете не прихвати игру.).

Акценат сестре-васпитача у овом периоду је на:

-Исказивању љубави према деци и прихваћености;

-Учењу деце како да прихватају другу децу, како да са њима дели, чека на ред, сарађује и развија пријатељство;

-Обезбеђењу услова да деца ступају у различите облике интеракције, да контактирају са онолико деце колико им у одређеном тренутку одговара;

-Пружању деци могућности да бирају(да се укључе и искључе из игре када хоће);

-Обезбеђењу за игру више сличних играчака како би се смањили конфликти због борбе за играчком;

-Подстицању детета да научи и користи имена друге деце;

-Охрабривању деце када изражавају брижност једно према другом.

Крајем овог периода јавља се љубомора која може бити узрок сукоба.После сукоба није добро једно дете казнити ,друго мазити.Треба настојати да се сукоб претвори у сарадњу и пријатељство говорећи да се не треба тући,чупати и сл.

Игра

У овом периоду треба ставити акценат на функционалним и симболичким играма.

Функционалне игре: Тежиште ових игара је на функцијама које се у овом периоду развијају. Најчешће заступљене активности у играма треба да буду:

- усправљање и усправно ходање,
- премештање у простору ходањем уз гурање и вучење направа које помажу ходање,
- хватање врховима прстију уз опозицију палца(зрнца прашине која лебде,мрвице, дугмад, спуштање и стављање у кутије и флаше),
- стављање предмета на одређено место,
- вољно испуштање предмета из руку,бацање на под.

Симболичке игре(имагинативне,игре представљања):У овом периоду се појављују као једнократне а касније постају дуже и сложеније. У овим играма заступљене су следеће активности:

- храњење друге особе или себе самог,
- стављање лутке на спавање,
- спремање јела,
- љуљање лутке итд.

Ове игре треба што више подстицати стварањем просторних услова, обезбеђењем времена за њих и стављањем на располагање деци што више минијатурних предмета који личе на праве предмете.

Моторичке активности

На овом степену развоја деца се крећу много и на разне начине. Њихове кретње треба подржавати осмехом и благим речима и тако уливати сигурност и доприносити развоју. Све активности које подстичу развој укупне моторике треба да буду свакодневне. Већина деце самостално хода са краћим паузама и одмором. Присутно је често падање, устајање, чучање а све праћено задовољством и радошћу због сопствене активности.

Непходне су свакодневне активности као што су:

- Пењање(на душек,столицу и сл.),
- гурање и вучење(столице,веће играчке,колисца,лутки и др.),
- провлачење(испод креветића,стола,столице),
- игре лоптом(држање,котрљање,бацање при чему она оскаче а дете поцикује),

Треба детету дозволити листање књиге, гужвање и чепркање папира и упражњавати најелементарније игрице(„Маказица“,“Штипаљке“-хватање са палцем и кажипрстом).

Сензорно-перцептивне активности

Циљ ових активности је богаћење опажања и доживљавања у свим ситуацијама када је дете у будном стању.При обављању активности треба користити свакодневне природне ситуације за богаћење дечјег чулног доживљаја.

Треба омогућити да :

- Свакодневним узимањем хране развијају чуло мириса и укуса(супа је слана,чај је сладак, поморанџа је кисела);
- Доживе да је вода топла или хладна ,да сапун мирише,да је пешкор мекан,да су руке хладне,да је кошуља лепа,да су чарапе топле итд.;
- Упознају простор у коме бораве(Идемо напоље,идемо у купатило,иди у ходник);
- Доживе различиту ширину,висину,различиту осветљеност простора;
- Виде и доживе природне појаве(киша пада,снег пада,ветар дува,сунце сија,траву,цвеће,лишће;
- Манипулишу природним материјалима(плодови,каменчићи,лишће,снег) да га пресипају, преносе,бацају;
- Буду у контакту са животињама(рибом,мачком,птицом и сл.).

Поред тога сестра-васпитач треба да подстиче развој слушне осетљивости кроз обезбеђење разноврстног избора звучних играчака,кроз ослушкивање звукова из околине,говора и музике.

Музичко-ритмичке активности

Музика не може да замени додир,поглед, реч, али може да оплемени средину у којој су деца и тиме допринесе пријатнијој и подстицајнијој атмосфери. Звуцима звечки и звучних играчака у облику животиња, лопти, коцки и сл.различитим по боји,јачини и висини, буде се дечја интересовања и развија пажња и иницијатива.

Музиком треба децу подстицати на покрете(„Гегалице“,пљескање рукама, цупкање и сл.)и тако га ослободити напетости и подстицати га да изрази своја осећања и развија машту.

Активности као што су: певање једноставних песама о животињама,предметима и појавама које деца познају,пљескање и кретање у ритму музике коју слушају(игре“Ринге , ринге, раја“, “Брзи воз“,„Јабучице црвена“) подстичу се деца да се јављају као пиле, као куца,да се крећу као мачка,да скакуђу као зец и сл. Употребом и активирањем звучних играчака и муз. Инструмената (металофон) развијају се интересовања за манипулисање дугмићима, палицама који при том производе звукове.

Интелектуалне активности

Деца овог узраста истражују све објекте који се налазе око њих. Она о њима уче на основу информација које добијају чулом вида, слуха, додира, мириса и укуса. Манипулишући птедметима, она уче о њиховим особинама и начину функционисања. Уче односе између објеката и акција које се на њима врше.

За подстицање интелектуалних способности на овом узрасту интересантне су игре скривања предмета иза једног или више заклона,,премештање предмета који су час видљиви час невидљиви, елементарни облици жмурке , игре које озкривају узрочно последичне везе(притискивање ручице музичке кутије и појава звука) и активности којима се користе оруђа за досезање циљева(привлачење пелене на којој се налази жељени предмет,привлачење палице на чијем крају је закачен за дете привлачан предмет и сл.).

Сестре-васпитачи могу помоћи деци да развију вештине потребне за решавање проблема тако што ће уводити децу у интригирајуће“проблемске“ ситуације (понудити детету још једну играчку које у обадве руке држи по једну коцку. Да би решило проблем дете ће бацити коцку из једне руке или ће ставити коцку у уста да би ослободило једну руку).

Језичке активности

Говор,више него било која друга способност,разликује људе од осталих живих бића. Готово да је немогуће спречити дете да научи да говори. Деца разумеју изговорене речи(рецептиван говор) пре него што су у стању да их сама изговарају(експресиван говор). Важна компонента

говорног развоја деце овог узраста су гестови, пантомимски прикати радњи и догађања. Зато је неопходно:

- Непрекидно све активности у које је дете укључено пратити говором који се односи на оно што се дешава,
- говорити лагано и јасно,
- увек одговарати на дететово питање,
- давати детету вербалне налоге да нешто уради(узми ово,шта је ово,хоћеш ли …,шта видиш),
- давање детету вербалних налога да нешто изговори(ко се смеје,шта се то чује?).

Иако су дететове речи у овом периоду несавршене,често ономатопејске и садрже почетни слог („бебски“начин говора),схватити и прихватити такву реч како би се њено значење учвршћивало.

Причање деци и драматизација

Могућности граматизације нису велике и у ту сврху моги се користити дечје играчке са ликовима животиња и људи или гињол лутке. Са гињол лутком (лутка рукавица) сестра-васпитач покреће предмете, дохвата играчку, говори пева, дотиче децу и деца додирују њу. Покрети морају бити лагани, пропраћени одговарајућом мелодијом (ла-ла,ни-на)и једноставним изражајним говором чији глас тако варира да децу може да пренесе из једне ситуације у другу. Важно је мењати боју гласа и прилагођавати лику који тумачи. При избору лутке води се рачуна да оне буду пријатно обојене,веселог изгледа, без пренаглашених појединих делова тела, да не би изазвале страх код деце.

Нега и васпитање деце узраста од 18 до 24 месеца

Нега деце

Поред активности наведених код претходне узрасне групе овде треба нагласити значај следећих активности:

- Хигијена околних предмета којима се дете игра и долази у непосредан контакт,
- редовно проветравање просторија где деца бораве,
- боравак на ваздуху увек кад временски услови дозвољавају уз остале мере које се односе на повећање отпорности детета(јутарње шетње и излагање деце сунчевим зрацима)
- стављати дете на ношу када оно покаже потребу за тим(уз поштовање индивидуалних разлика).

Социо-емоционални односи

На овом узрасту љубомора се чешче јавља него на претходном..Треба избегавати ситуације које изазивају љубомору (љубимац у групи, пренаглашено изражавање симпатија према једном детету, прекоравање детета уз навођење примера како је друго дете добро и сл).
Сарадња се јавља чешће и са одраслима и са децом.Треба је подстицати тако што ће мо показивати деци како да се заједно играју и са једном играчком.

Деца су све свеснија свог лика у огледалу,али и своје личности.У дечјој соби треба поставити огледало да дете има прилике да види своју фигуру и заједно са дететом посматрати и разговарати о његовом лику.

Игра

Поред функционалних и симболичких игара на овом узрасту све су заступљеније експлоративне (истраживачке) игре.

Функционалне игре:Поред наведених у претходној узрасној групи заступљене су:
-Ходање на различите начине (брзо,споро, ходање у страну, ходање по линији,ходање уз савладавање препрека,ходање уз и низ степенике,трчање, скакање уз придржавање),
-бацање лопти,
-стављање ситних предмета у посуде и пресипање,
-шкрабање по папиру или песку или на некој другој основи.

Експлоразивне игре:Све што је ново привлачи дететову пажњу и оно му (после извесног устезања) прилази и упознаје га активно делујући на њега (пипањем,шушкањем, ударањем) или доводи у међусобни однос различите предмете (слагање коцки, низање перли, сипање песка или воде, шкрабање по папиру и сл.).

Симболичке игре:сада су сложениије и појављују се зачеци драмских игара тј. повезивање неколико игровних радњи у малу причу, догађај (например деца " послужују госте", а онда сви „гости"„пију" из правих чаша).

Моторичке активности

Активности које се реализују у претходном узрасном раздобљу сада су чешће и са краћим паузама.

Сада за преношење могу послужити кутије различитих димензија,корпе са дршкама,ташне ,јастуци од сунђера,округли комади дрвета(15-20цм), велики меда, велика лутка као и друге мекане играчке у облику животиња(коњ, гусеница, паче, јагње).

За гурање су ,поред наведеног,погодна и колица различитих облика,сандуци на точковима таквих димензија да дете може да уђе унутра,већа колица и сл.

Интересовање за бацање и котрљање је све веће па неопходно обезбедити лопте (мале, средње, веће). Игре са лоптом одвијају се на више начина(баца,котрља,шутира,трчи за њом).

Пошто деца воле да нешто сипају и проливају треба обезбедити воду и други сипки материјал (песак, пасуљ, куглице, дугмад) као и различите посуде(лаворе, чиније, шоље, дрвене кашике, лопатице и сл).Ове игре сестра-васпитач непрестално надгледа како би децу на време онемогућила да ове предмете ставе у уста,ухо или нос.

Сензорно-перцептовне активности

Живот деце не треба само ограничити на простор собе у којој бораве већ треба омогућити редован контакт с природом, омогућити им да стекну права практична сазнања о природним појавама(ветар дува, сунце сија, снег пада, киша пада, трава, цвеће, дрвеће). Треба омогућити да се сретну са неком животињом(пас,мачка,птица,лептир,буба,риба).Кроз контакте са њима деца ће доживети да су неке животиње топле и имају меко крзно,да се неке лако хватају а друге тешко, и да једу различите врсте хране.

Музичко-ритмичке активности

На овом узрасту дете прати садржај једноставне песме којом се развија дечја пажња,богати речник,разумева говор.

Песмама различитих мелодијских кретања и ритмичких комбинација доприноси се и сазнању о предметима и појавама(такве су песме „Веје снежак","Први снег","Плови патка","Буба зове","Кишица"„Дете и цвет" и многе друге).

Деца треба да слушају музику која ствара одређено расположење.Нека мизика смирује и припрема за спавање а има и оне која подстиче на ритмичко кретање и игру.Кретање уз музику је дечја омиљена активност,нарочито ако им се придружи сестра-васпитач,коју имитирају.

Графичко-ликовне активности

Прво шарање представља одређени степен кординације ока и руку.Да би цртало дете треба да уме да држи оловку у руци и да запази хартију по којој ће цртати.Сестра-васпитач треба да направи организацију простора да материјал деци буде приступачан и да подстиче њихов интерес за рад тако што ће она сама деци цртати једноставне цртеже и говорити им о томе шта црта.Мора се водити рачуна о избору материјала(дебеле воштане бије или графитне оловке,картон већег формата због крутих покрета руку).

Интелектуалне активности

Деца најбоље уче путем активног манипулисања предметима.Свакодневни рад на истим предметима доводи до засићења.Зато деци треба доводити у додир са новим предметима и ситуацијама.Потребно је уносити у просторију оно што представља сезонску новину(снег, леденицу,прве плодове,клип кукуруза и сл.).Децу ће подстаћи на истраживање располагање са више предмета исте врсте ,али који се разликују по некој особини (мале и велике,различитих бија,различите тежине).Деца ће открити да исто деловање изазива различите ефекте.

Новостечена способност деце да користе речи и знакове треба да се подстиче играма именовања предмета и слика.Игре представљања такође доприносе развоју те способности (животиње се представљају имитирањем њиховог гласа или начином кретања).

Језичке активности

Новина на овом узрасту представља то што дете понекад може да разуме и када се нешто каже о ономе што није присутно.Дете може да разуме једноставне налоге и треба их што чешће упућивати детету(стави,узми и сл).Нека деца разумеју и памте једноставне стихове а нека говор почињу употребљавати за исказивање својих осећања и стања(например каже „бо“ и показује место где га боли).Комбиновање гестова,пантомиме,ономатопејских гласова и речи повећава дететове могућности изражавања и стога не треба сузбијати невербална средства комуникације.

Драматизација

Драматизацијом се могу створити пријатне емоционалне атмосфере и подстицати развој говора.Лутка се може користити у свим ситуацијама у току дана,да позове децу на ручак,да им отпева успаванку пред спавање исл.

Пред крај овог узраста за драматизацију се могу користити приче које ће дати само главни ток радње.

Нрга и васпитање деце од 24 до 36 месеци

Нега деце

Ово је период када су деца већ стекла навике личне хигијене уз ослањање на способност разумевања.Сестра-васпитач је увек поред њих да прискочи у помоћ и охрабри их.Ово је период велике покретљивости деце па су превентивне хигијенске мере врло битне у превенцији заразних,цревних и паразитских болести.

Дете се знатно осамостаљује у контроли свингтера и користи ВЦ са употребом шоље.Групни одлазак деце у санитарије није препоручљив,сем после оброка и пред одлазак у шетњу.

Боравак на ваздуиху има вишеструко значење,како за негу и васпитање,тако и за телесни развој и здравствено стање уопште.У погодним временским приликама пожељно је скидати децу ради сунчања,чиме се постиже правилан раст и развој костију и превенција рахита.

У облачењу,свлачењу и одлагању одеће и обављању потребних хигијенских мера(прање руку и умување) деца већ самостално учествују.

Социјално-емоционални односи

Искуство које је дете стекло до овог узраста омогућије да реалније прихвати нова лица,са мање страха и више радозналости.Треба се спустити на ниво детета и покушати са успостављањем контакта.Дете лакше успоставља контакт са одраслима јер му се они прилагођавају.Уз помоћ васпитача дете ће ступити у контакт са вршњацима.Пошто је љубомора доста изражена веома је важно да својим понашањем одрасли не појачавају љубомору.У овом узрасту деца непрестано питају и захтевају да им се више пута одговори. Треба им дати више пута одговор или их подстаћи да она дају одговор на своје питање.Деца често питањем покушавају да привуку пажњу.Тада треба показати да нам је стало до њих и забавити се дететом и његовим питањима.

Игра

У овом узрасту **функционалне** игре су сложеније .Ту спадају различите игре сложеног одржавања равнотеже(балансирање на малој подлози на којој се стоји,стајање на једној нози), сложени облици ходања и трчања(ходање и трчање по исцртаној линији,скакање на једној нози, трчање са заокретима,пењање уз различите направе)као и сложене радње помоћу руку(бацање и хватање лопте,циљање помоћу баченог предмета,шкрабање ситнијих шара помоћу оловке).

Експлоративне игре су и даље врло честе и занимљиве за децу.Ту долази до изражаја могућност комбиновања предмета.Међу тим играма најчешће су грађење помоћу коцки(кула, мост,воз,капија),игре пластелином,игре песком и водом,игре хартијом гужвање,цепање, лепљење).

Игре представљања(**симболичке**)у овом узрасту добијају прави полет.Јављају се сложеније конбинације игровних радњи помоћу којих дете већ саставља малу драмску причу(представу).У ту причу укључују се,поред игровних радњи,и симболички предмети(једни предмети који представљају друге).Неки предмети који недостају замењују се речима тако да се укључује говор као елемент од кога се гради игра.Јављају се игре улога које су значајне за социјално-емоционални развој детета јер омогућавају да се у току играња различитих улога искуси каква је специфична улига сваке личности.

Моторичке активности

На овом узрасту деца су стално у покрету(ходају,трче,пењу се ,скачу).Пошто је жеља за пењањем врло изражена треба је поспешити пењањем на разне узвишице,степенице,летве и предмете са којих деца силазе без помоћи руку.

Лопта је и даље омиљена играчка и треба са њом наставити активности као што су пребацивање преко пречке или канапа постављеног у висини дечјих очију,бацање у постављен циљ(кош,кутија,корпа),бацање и хватање у паровима,додавање лопте преко главе унапред и уназад и тд.

Није довољно да сестра-васпитач створи само повољне услове за дечју игру,него и да сама учествује у игри,онемогућавајући тако једноличност и сиромаштво игре и недовољну активност деце.

Игра песком и водом је посебно интересантна и привлачна(закопавање у песак неког предмета,засипање руку песком,прекопавање канала,цртање штапићем по мокром песку).

Деца овог узраста могу да чине ритмичке покрете,да ходају уз музику и изводе покрете усклађујућих са ритмом.

Сензорно-перцептивне активности

И даље треба подстицати осамостаљивање деце.Они већ самостално узимају храну а треба их подстицати да осете различите укусе хране(супа топла,месо слано,колач сладак,да храна мирише) и да виде како се храна севира(стављају тањири,сипа супа,сече хлеб,љушти јабука).

У овом периоду сестра-васпитач треба да настоји да поведе децу даље од круга јаслица(преко улице,парка и сл) и при том им пружити довољно времена да посматрају, ослушкују,да питају,разговарају о оном што виде и што их интересује.

Велики део времена треба да проведу напољу.Природне појаве треба да доживе и упознају у непосредном контакту са природом.Врло се радо играју природним материјалом(песак,вода,снег,кестен,каменчићи) и активности са овим материјалом су сложеније па им треба за то обезбедити одговарајућа средства(кофице,лопатице,модле, рибице,лађе,патке).

Путем свих ових игара дете учи да упоређује предмете,да издваја њихова битна обележја,проширује знања о предметима који га окружују,формира елементарне представе,развија пажњу и остале психичке функције.

Музичко-ритмичке активности

Повезати покрете,певање и говор у једноставне драмске игре као што су „Лептир и цвет“„Кока и пилићи“,“Пиле“ и др.Оне доприносе бољем разумевању говора,развијању жеља и навика за дружење и слободи исказивања.

Неговати игре уз музику и на тај начин подстицати дружење и заједништво у активностима. Игре у паровима или у колу,могућности су које,уз слободно обликовање покрета и памтомимско приказивање садржаја и песме, доприносе стварању емоционалне климе у групи,топлини односа између деце и деце и сестара-васпитача.

Графичко-ликовне активности

Децу треба упознати са различитим могућностима шкрабања и цртања и са разноврсним могућностима материјала а затим и сликање прстима са одговарајућим бојама.

Обликовање тестом и пластелином представља велико задовољство за децу,као и цепање папира,прављење мозаика и зато им треба омогућити такве активности.

На овом узрасту деца уочавају да графичким приказивањем могу нешто и да изразе,запажају да кружићи,црте и тачке могу нешто и да значе па им дају неко име по ономе

што их подсећа иако првобитно нису имали намеру да нешто нацртају. Не треба инсистирати код деце да цртају на одређену тему,већ пажњу поклањати подстицању саме активности.

Интелектуалне активности

Све активности истраживања и комбиновања предмета које су описане у ранијем узрасту задржавају сву своју вредност за подстицање интелектуалног развоја и потребно је неговати их у пуној мери(чаше које се уливају једна у другу,коцке,пластелин,песак,вода, пиринач,лого системи и тд).

Дете овог узраста почиње да схвата неке једноставне квантитативне односе и зато су му интересантни задаци који развијају те односе(проналажење великих и малих предмета,игра „један мени један теби“,“дај један“ или „Дај два“ и сл.).Способност да се мисли не само о самим предметима него и о заменама(сликама) омогућава нову врсту игре проналажења предмета чију слику покажемо,именовање предмета са слике итд.

Најзначајније активности за подстицање новог облика мишљења,које се ослања на представе,знаке и речи у овом узрасту јесу игре представљања.Тај облик активности описан је у одељку о игри деце овог узраста.

Језичке активности

Разумевању реченица доприноси вербализовање једноставних радњи које дете види(у животу или слици).Такође су корисне и игре погађања,игре извршавања налога као и давање истих.Повремено треба тражити да испричају малу причу коју су више пута чули.

Драматизација

Игре с луткама утичу на ширење видокруга знања о животињама, људима и њиховом раду и на стварање пријатне атмосфере. А када је говор лутке правилан, изражајан, сугестиван, стваралачки интерпретиран утиче на говорну културу детета. Драматизују се свакодневне ситуације из живота детета,приче, рецитације и песме. Неопходно је да сестра-васпитач у току анимирања успоставља контакт са децом и увлачи и саму децу у малу драмску представу. После мале представе треба подстаћи децу да сама наставе са извођењем неких елемената драматизације (да имитирају гласове и говор ликова или начин њиховог кретања,њихову мимику или гестове).

4.2.Програм предшколског васпитања и образовања деце од три године до укључивања у програм припреме за школу

Рад са децом узраста од три до пет ипо година одвија се по Општим основама предшколског васпитања и образовања деце од три године до укључивања у програм припреме за школу.

Основе програма заснивају се на хуманистичком схватању развоја детета,које наглашава унутрашње снаге детета на које се ослања приликом деловања на његов развој и средину која подстиче испољавање тих снага. Зато Установа, својом организацијом и мноштвом улога које има у односу на децу и породицу:

- Обезбеђује сигурну средину у којој се свако дете осећа прихваћено и виђено и у којој оно оптимално расте и развија се;
- Обезбеђује средину која детету пружа богату и разноврсну размену и комуникацију са вршњацима;
- Даје подршку породици у васпитању детета;
- Компезује социјално депримирајуће услове у којима нека деца одрастају;
- Укључује децу ометену у развоју у редовне васпитне групе;
- Додатно стимулише развој обдарене деце ;
- Доприноси припреми деце за школу.

Основе програма предшколског васпитања и образовања за овај узраст реализују се удва модела(„А“ и „Б“модел) .У пракси наше установе васпитачи се слободно и самостално опредељују за модел по коме ће радити.Врло често, иако су формално изабрали један од

модела, васпитачи комбинују оба модела и програм максимално прилагођавају конкретној васпитној групи, односно потребама и интересовањима деце у њој.

Без обзира на изабрани модел,васпитачи приликом креирања програма руководе се следећим смерницама:

- Дете је вредност само по себи;
- Свако дете у себи носи развојне потенцијале;
- Свако дете је активан чинилац сопственог развоја;
- Дете је физичко,социјално,сазнајно и афективно биће.

Такође васпитачи воде рачуна да остваре следеће васпитно-образовне циљеве који се односе на децу:

- Стицање позитивне слике о себи и развијање поверења у себе и друге;
- Развијање самосталности,индивидуалне одговорности и аутентичног израза и деловања;
- Развијање интелектуслних капацитета у складу са развојним потребама,могућностима и интересовањима;
- Развијање социјалних и моралних компетенција у скаду са хуманистичким принципима толеранције и прихватања различитости;
- Култивисање емоција и неговање односа ненасилне комуникације;
- Развијање моторних способности и спретности;
- Подстицање креативног изражавања;
- Припремање за полазак у вртић и школу;
- Развијање свести о значају заштите и очувања природне и друштвене средине.

При одређивању васпитно-образовних циљева васпитачи полазе од активног упознавања интересовања и могућности деце из своје групе, трудећи се да прикупе што више података, водећи рачуна и о интересовањима и ставовима њихових родитеља.У складу са тим одређују се и специфични циљеви за поједину децу или мању групу деце.Тако се постиже индивидуални приступ у раду од индивидуално прилагођених циљева,преко разноврстне понуде начина рада, облика рада,средстава,материјала,темпа рада до очекивања која су прилагођена сваком појединомдетету,његовим потребама,могућностима,стилу и темпу учења и доминантном начину комуникације.

Оквирни програм васпитно-образовног рада на узрасту од 3 до 5,5 година

Већи број деце овог узраста долази из јаслених група а мањи директно из породице. Прво се прикупљају информације од сестара васпитача, од родитеља и стручног сарадника о деци у групи .Први месец је месец адаптације када се акценат ставља на атмосфери поверења и прихватања и на умешност реаговања на танана дечја осећања. Васпитач поштује све врсте осећања и даје деци времена да их испоље и помаже да дете диференцира оно што осећа (тужан,љут…). Такође, током септембра месеца снима се ниво способности деце (самосталност, социо-емоционална компонента, комуникација,креативност, опажање, сазнајне способности, и физичке способности). За утврђивање нивоа способности користи се низ садржаја, по избору васпитача . Планирању васпитно-образовног рада предходи систематско праћење

***

Васпитачи који се опредељују за **модел „А“** полазе од следећих идеја у свом раду:

- Установа је отворена за искуства,потребе и идеје из породице и локалне средине;
- Деца у Установи живе живот,а не припремају се за њега;
- Учење је активна конструкција и реконструкција знања.Оно је најплодније у интеракцији са социјалном и физичком средином.Учење је логичка конструкција коју дете мора самостално да изгради;
- Васпитач ствара услове за дечје учење,ствара прилике и подстиче учење као активну конструкцију знања;
- Васпитач је више помагач и посредник него директни извор знања.То значи да васпитач прво посматра децу,препознаје и открива шта деца већ знају,које су њихове потребе и интересовања ,а затим планира средину,материјале и активности који ће деци бити подстицај за учење и стварање нових потреба и интересовања;

- Деца су природно мотивисана да уче и откривају себе и свет;
- Васпитач радост откривања препушта самој деци;
- Образовање није преношење готових вербалних знања него процес стварања услова и подстицаја за учење;
- Пажљивим планирањем васпитач нуди свакоме по нешто и прилику за интеракцију у малој групи,у пару и великој групи;
- Простор,време,начин груписања деце прилагођавају се самој деци и васпитачу,а програм није унапред дат и не реализује се него се заједно са децом и родитељима живи;
- Васпитач није централна фигура него равноправни члан групе,неко ко учествујући посматра и прати децу у континуитету,бележи и размењује податке са родитељима и на основу њих даље планира активности са децом и процењује свој рад;
- Деца уче оно што живе и васпитавају се стилом живота који влада у Установи,а то им се преноси структуром и начином на који се користи простор и материјал,стилом социјалних односа,начином груписања деце и доминантном атмосфером,начинима доношења правила и регулисања понашања;
- Програм се прилагођава деци и ивим њиховим особеностима а васпитач мора бити осетљив на различитости које постоје међу децом и уважавати их у раду;
- Васпитач промишља о сваком детету и открива шта би код сваког од њих требало јачати и подстицати;
- Васпитач обезбеђује за свако дете портфолио(Досије)у коме се чувају личне ствари и радови;
- У соби се могу видети многи заједнички и групни радови;
- На дневном нивоу планира се велики број садржаја и активности ради разноврсности и алтернативности и планирају се садржаји специјално намењени одређеном детету или некој групи деце;
- Планирају се делови дана за заједничке договоре деце и васпитача и заједничко процењивање процеса напредовања;
- Стварају се услови за самостално задовољење физичких и физиолошких потреба;
- Васпитач подстиче унутрашњу мотивацију,самосталност и аутономију тиме што нуди изборе,уважава предлоге и мишљења,даје повратне информације о раду,обезбеђује време и место за дечје презентовање идеја,замисли и продуката,охрабрује дете да прича о својим успесима,повезује прошле и будуће активности дајући тако детету целовиту слику;
- Три главна циља васпитања у складу су са три глобалне области развоја:
  1.Упознавање себе и овладавање собом
  2.Развијање односа и сазнања о другим људима и
  3.Изграђивање сазнања о околини и начину деловања на њу;
- Васпитач свој рад планира по темама,пројектима или центрима интересовања,а то се огледа у организацији простора собе и вртића у целини,разноврсности активности,понуди материјала,груписању деце,начину комуникације и сл.
- Намештај и материјал су доступни деци и видљиво и јасно означени;
- Цео простор је организован у неколико различитих целина које деци омогућавају одвијање различитих активности у њима ,а посебно рад у малим групама;
- Кад планира васпитач мисли не само на циљеве и садржаје него и на процесе,планирајући и интеракцију деце,индивидуализацију рада и организацију средине за учење,као и начине укључивања породице и локалне средине у живот групе;
- План је предлог акција са извесним очекивањима а евалуација је резултат анализе колико је тај план остварен и зашто;
- Евалуација доводи до освешћивања и професионалног напредовања,а омогућава квалитетније наредно планирање;
- За процену сопственог рада и напретка деце васпитач користи различите технике и инструменте:неформално и систематско посматрање,разговоре са децом,родитељима и колегама,белешке о деци,дечје досијее,скале процене развоја и понашања,чек листе, интервјуе,анегдотске забелешке и тд.

***

Васпитачи који се определе за **модел „Б**“у свом раду и планирању воде рачуна о следећем:

- Човечанство дугује детету најбоље што може да му пружи у остваривању његових права;
- Васпитно-образовни процес задовољава основну дечју потребу за интеракцијом и укључивањем у околину,за шта је потребно изградити вештине и способности(физичке,сазнајне,афективне и социјалне)које ће му омогућити деловање и сналажење у свету;
- Васпитање и образовање је процес преношења материјалних и културних добара (информативна функција) и процес изграђивања вештина и способности(формативна функција);
- Предшколско васпитање и образовање обезбеђује:
  1.Активно учествовање детета у заједници деце,
  2.Допуну породичном васпитању и образовању,
  3.Припрему за школско учење,
  4.Унапређење педагошко-психолошке културе родитеља,
  5.Компезаторску функцију и заштитно деловање на децу из социјално угрожених средина и породица,
  6.Подршку породицама са децом онетеном у развоју као и деци са повећаним развојним могућностима;
- Предшколска установа је прва ванпородична социјална средина која омогућава детету да доживи богато искуство сарадње и комуникације са вршњацима и одраслима;
- У установи дете треба да се осећа сигурно и прихваћено да би могло безбедно и самостално да истражује свет око себе;
- Установа омогућава детету активно учествовање у васпитној групи као заједници деце и одраслих,у условима прилагођеним дечјим могућностима,интересовањима и развојним потребама;
- Васпитно-образовни процес се заснива на животном искуству детета и оном што оно доноси из породице и непосредне околине;
- Васпитање и образовање се не сме затворити у зидове Установе,нити ограничити задацима и садржајима програма;
- Васпитање и образовање проистиче из конкретног дечјег искуства,уважава игру као природан начин учења и развијања деце,а знање се стиче активним учествовањем и проверавањем,као и применом у свакодневним животним ситуацијама;
- Планирање и програмирање васпитно-образовног рада подразумева уважавање како дечјег искуства,тако и његовог животног контекста који чине породица и шира друштвена заједница;
- Васпитно-образовни процес се не своди на усвајање програмских садржаја,него узима у обзир и све друге битне елементе који утичу на његове ефекте као што су:
  1.Организација времена и простора,
  2.Структура социјалних односа и положај детета у групи,
  3.Општа атмосфера у групи,
  4.Методе рада васпитача,
  5.Сарадња са родитељима и друштвеном средином;
- Трајна својства личности се не развијају спонтано.На природне дечје потенцијале треба утицати подстицајима,подржавањем,оплемењивањем и то у оквиру:
  1.Физичког развоја,
  2.Социо-емоционалног и духовног развоја,
  3.Когнитивног развоја и
  4.Развоја изражавања(комуникације и стваралаштва);
- Основни циљ предшколског васпитања и образовања је развој укупних потенцијала детета и напредовање у свим аспектима развоја.Тежи се формирању еманциповане личности,свесне себе и својих потенцијала и друштвене и природне средине.Да би она постала конструктиван и задовољан члан заједнице,који се руководи хуманим

вредностима,треба да развије и уравнотежи аутентична лична својства са индивидуалним потенцијалима;

- Циљеви се остварују кроз систем активности разрађен за сваки аспект развоја;
- Циљеви физичког развоја(моторика,чула,здравље и хигијена)се постижу кроз телесне,перцептивне и здравствено хигијенске активности;
- Циљеви социо-емоционалног и духовног развоја(однос према себи,другима и околини и осећања) се подстижу кроз друштвене,активне и еколошке активности;
- Циљеви когнитивног развоја(свет,логичко-математичке структуре,примена знања и рад) се постижу кроз откривачке,логичко-практичне-радне и саобраћајне активности;
- Развој комуникације и стваралаштва се постиже кроз говорне,драмске,ликовне,музичке и плесне активности;
- Садржаји дају оквир и информативни аспект активностима.Они су врло разноврсни и налазе се у свету науке,уметности,филозофије,комуникационих система и искустава која се стичу сопственим телом и чулима;
- Игра има важно место у животу детета,па самим тим и у раду васпитача.Она је доминантна активност детета,начин његовог учења,али и метод рада васпитача.Васпитач обезбеђује деци довољно времена за спонтану и слободну игру,али у игре уткива операције које подстичу дечји развој и воде њихове активности ка вишим и сложенијим нивоима;
- Организују се покретне игре,драмске игре,игре маште или игре улога,дидактичке игре,конструкторске игре и игролике активности;
- Циљеви васпитно-образовног рада и задаци васпитача:

1. Установа васпитава читавим својим устројством и није место та припрему него за стварни живот деце ,где се стичу разноврсна искуства кроз разнолике активности. Да би били развојно значајни за дете,квалитети и утицаји средине треба да буду пробрани , срећени,разноврсни и искуствено осмишљени.
   Зато васпитачи средину вртића уређују тако да у што већој мери она представља дечји свет који деца познају,разумеју,у њему се добро сналазе и осећају,који је заштићен од стресова и који је привлачан и прилагођен свакоме од њих.
   Успоставља се удобан,пријатан и опуштен ритам дана прилагођен дечјим потребама. Флексибилно се организује простор како се према потребама лако може мењати и прилагођавати.
   Прилагођава се простор деци тако да се она у њему могу безбедно кретати,играти се,сањарити,учествовати у активностима са другом децом и тд.
   Намештај се распоређује тако да деци буде све доступно и удобно.
   Амбијент Установе васпитачи оплемењују продуктима људскограда и природним елементима,тако што их распоређују са укусом и мером да би били подстицајни за децу у естетском,етичком,логичком и сазнајном домену.
   Обезбеђује се деци функционалан,безбедан и погодан за руковање материјал и играчке.
   Стварају се услови за очување и унапређивање дечјег здравља и обезбеђује се физичка средина која задовољава хигијенске захтеве у погледу чистоће, проветравања и осветљења а деца се подстичу да се осамостаљују у погледу задовољења физиолошких и хигијенских потреба.
2. Васпитач обезбеђује деци физичку,емоционалну и менталну сигурност и највећу могућу слободу унутар граница које гарантују безбедност.
3. Васпитач сарађује са дечјим родитељима(уважава их,гради поверење,информише их о дечјем напредовању и активностима).
4. Однос према деци је дефинисан стилом васпитача и начином на који он доживљава себе и своју улогу,како види дете и на који начин са њим комуницира.
5. Васпитач утиче на развој и учење детета(посматра децу,прати њихов развој,упознаје мотиве понашања,интересовања,односе према себи и другој деци,квалитет

интеракције са другом децом,склоности и навике,могућност и стилове учења.Процењује резултате сопственог рада преко напредовања које уочава код сваког детета.Ствара услове за стално напредовање детета,увођењем нових активности и садржаја у складу са законитостима дечјег развоја и личним карактеристикама.Повећава осетљивост детета за проблеме,подстичући га да запажа и пита,а не дајући готове одговоре)

4.3.Припремни предшколски програм

Током читавог предшколског периода,у оквиру подстицања општег развоја,одвија се процес припреме детета за полазак у школу.Али ову привилегију нема свако дете јер на нашем подручју целодневним предшколским програмом обухваћено је свега 33% деце. Осталих 67% по први пут се укључује у институционални облик васпитања и образовања са навршених 5,5 до 6,5 година.

Значајно полазиште овог програма је уважавање различитог нивоа предзнања,нивоа социјализације,емоционалне и мотивационе готовости за укључивање у активности на реализацији садржаја Припремног предшколског програма.На основу снимања потреба и интересовања деце,у свакој предшколској групи, вршиће се избор садржаја,средстава,метода и техника за њихову реализацију.Кроз континуирано праћење и процењивање ефеката врши се процес даљег планирања.

Битно полазиште представља и уважавање различитог нивоа искуства васпитача у раду са децом(дужина рада,самосталност у раду,ниво иницијативе и креативности).

Следеће полазиште од кога смо пошли су карактеристике сваке уже средине у којој предшколска група ради,од очекивања родитеља и школе у том месту.Родитељи, већ јако дуг период,исказују поверење у овај облик рада и велико поверење придају васпитачима.

Развијање припремног предшколског програма има за полазиште савремену концепцију васпитања и образовања,као динамичног,флексибилног,интерактивног и отвореног процеса, чија је основна функција да доприноси еманципацији детета и његовог развоја.

На основу Општих основа предшколског програма и овог програма разрађиваће се оперативни програми на нивоу сваке васпитне групе који ће се темељити на схватањима о детету (хумано,креативно,активно,интерактивно биће,свако дете има свој темпо развоја и своје потребе и мотивацију), схватањима о игри и учењу(игра као водећа активност) и схватањима о васпитачу.

Садржаји и активности којима се деца припремају за школу обично се сврставају у васпитно-образовне области рада које припремају за савладавање градива појединих наставних предмета у првом разреду основне школе.Ипак,приликом планирања и програмирања васпитно-образовног рада,програмске садржаје тематски повезујемо,како због рационализације тако и због потребе изграђивања целовитог схватања стварности у којој дете учествује,и због оне деце која су била укључена у млађим групама дечјег вртића.

Предвиђени васпитно-образовни циљеви и садржаји нису остварљиви у потпуности због услова који су далеко од оптималних.Нереално је очекивати да ће се са свом децом остварити сви програмски циљеви и садржаји,посебно са децом која нису претходно похађала вртић и која долазе из средине која је ускраћена у социо-културном погледу.Међутим уз добро уређење простора,стварање што повољније климе у групи и сарадњу са породицом и друштвеном средином,могуће је постићи основне програмске циљеве,бар на елементарном нивоу.Битно је да сва деца учествују у предвиђеним активностима развијајући своје способности до нивоа за који су спремна.

У овој радној години припремни предшколски програм остварује се у 6 група целодневног боравка и 46 група четворочасовног припремног програма.Овим програмом обухваћено је 755 деце.

Без обзира на програмски модел за који су се определили,вспитачи ће посебну пажњу посветити реализацији следећих ***задатака*** припремног предшколског програма:

- јачање социо-емоционалне копетенције;

- подстицање самосталности и иницијативности кроз развој свести о себи и другима у социјалном окружењу и изграђивање радних навика;
- подстицање развоја интерперсоналних односа међу децом(емпатија,групна солидарност,међусобно разумевање,сарадња...);
- неговање толеранције и помоћ проналажењу конструктивних решења за неспоразуме и појаве агресије;
- подстицање дечје самосталности у мишљењу и деловању,како би се избегло њихово пасивизирање и обезбедило прихватање норми понашања;
- подстицање позитивне слике о себи,унапређивање емоционалне стабилности и упознавање сопствених развојних мигућности;
- да се развија самосталност у разним облицима активности,као и способност одлагања жеља у размерама које захтева припрема за полазак у школу;
- подржати и подстицати радозналост деце за друштвеним и природним појавама изграђујући активан и стваралачки став према свету који децу окружује;
- подстицати их да слободно испољавају иницијативу и интересовања,откривају различите начине стицања знања кроз активно,самостално долажење до одговора (експериментисањем,истраживањем,посматрањем,упоређивањем,предвиђањем...);
- да стичу основне појмове о свету који их окружује(о животу људи,природним појавама,друштвеним односима и делатностима);
- подршка развоју интелектуалних функција и операција(мишљење,говор,памћење, опажање и машта);
- подстицати дечју радозналост и жељу за говорним изражавањем;
- помоћи им да слухом препознају све гласове нашег језика и да их артикулишу;
- развијати способност слушања и праћења говора других и изграђивање навика код деце да говоре у присуству других(познатих и страних особа);
- утицати на богаћење дечјег речника,развој реченице и употребу правилних граматичких облика и подстицати стваралаћку говорну активност деце;
- мотивисати их да причају,рецитују,користе се лепим говорним изрсзом кроз приближавање народне и уметничке књижевности,и тако развијати љубав и интересовање за књигу;
- подстицати их да открију сопстбвене могућности изражавања и комуницирања (невербални,вербслни,графички говор);
- развијати способност разумевања значења написаног,гласовне анализе,подстицати развој графомоторике и припремати их за усвајање писмености;
- помоћи деци да схвате елементарне просторне,временске и квантитативне односе у околини;
- изграђивати и даље усавршавати способност детета да уочи математичка својства предметног и појавног света у непосредној околини;
- подстицати их да опажају,препознају,разликују и откривају физичка својства предмета(облик,боја,величина);
- стварти услове да изграђују логичко математичка сазнања и остваривањем задатака и програма почетних математичких појмова доприносити формирању општих особина личности(самосталности,тачности,стрпљења,истрајности у започетим активностима);
- подстицати их да примењују и користе различита дидактичка средства у решавању проблема у свакодневним ситуацијама и активностима у групи;
- да се код деце потпомаже правилан раст и развој и утиче на унапређење здравља;
- учвршћивање и развијање навика личне хигијене,чистоће и уредности;
- развој кретања и овладавања простором,као и слободног изражавања покретом;
- упознати децу са различитим ликовним техникама и материјалима,као и развијање спретности у раду;
- указивање на одговарајуче вредности у делима ликовне уметности;
- доприносити развоју стваралачких потенцијала(цртање,вајање,сликање,музика,плес);
- Подстицати жељу за активним певањем,слушањем музике и извођењу музичких игара;
- развијати музички слух и музичко памћење(пантити мелодију и текстове песама);
- развијати осећај за ритам и усклађивање покрета и ритма.

Припрема деце за школу са остварује према Моделу који васпитач одабере, који је саставни део Општих основа предшколског програма. Области васпитно-образивног рада су:

1) Развој говора

Неговање говорне културе, богаћење дечјег речника и неговање граматички правилног говора, вербално изражавање и комуникација, монолошки говор и причање, упознавање са дечјом књижевношћу и говорне игре;

2) Припрема за почетно читање и писање

3) Развој математичких појмова

Положаји у простору, кретање кроз простор, поређење и процењивање, области, линије и тачке, облици, образовање скупова, бројност скупова и временско сазнање;

4) Упознавање природне и друштвене средине

Живи свет, свет животиња, биљни свет, човек као припадник живог света. човек као друштвено биће, рад људи, заштита животне средине, материјални свет, саобраћајно васпитање;

5) Телесно васпитање

Физички развој, развој опажања, јачање здравља и одржавање хигијене

6) Ликовно васпитање

Цртање, сликање, пластично обликовање, естетско доживљавање и процењивање

7) Музичко васпитање

Слушање музике, певање, свирање (музицирање), плесне активности

У планирању садржаја и активности васпитач руководиће уоченим интересовањима и потребама деце, доводећи их у везу са постављеним циљевима развоја и учења. Васпитач и деца заједнички граде мрежу активности. Садржаји васпитно-образовног рада нису сами себи циљ, већ могу бити средство за упознавање, богаћење и грађење социјалних односа и сазнајних могућности детета.

Васпитачи планирају васпитно-образовни рад са децом исто као и рад са децом од три године до године укључења у припремни предшколски програм, што значи по аспектима развоја (физички развој, социо-емоционални и духовни развој, когнитивни развој и развој комуникације и стваралаштва).

За свако дете васпитач формира збирку(портфолио) у коју одлаже продукте дечјег стваралаштва који документују напредовање у развоју и учењу,као и запажања о одликама и стилу реаговања детета у свим сферама развоја,мотивацији,темпераменту,толеранцији на фрустрацију,стилу учења...

Настоји се да се родитељи укључе у све сегменте живота и рада групе.Могућности су многоструке и сходно потребама деце и родитеља планирају се и реализују следеће форме сарадње:боравак родитеља у васпитној групи,учешће у васпитно-образовном раду,упознавање родитеља са циљевима и задацима васпитно-образовног рада планираног за одређени период,индивидуални информативни саветодавни разговори,играонице-заједничке игре родитеља и деце,учешће у изради дидактичких средстава и оплемењивању простора заједно са децом и тематски родитељски састанци у циљу едукације родитеља.

У току школске године у оквиру припремног предшколског програма посебна пажња ће се обратити:

- сарадњи са основним школама у различитим областима стручног рада,
- сарадњи са породицом - на њеном благовременом упознавању са програмом рада са децом, начинима припреме деце за полазак у школу и подршком да се активно укључе у васпитно-образовни рад.

План реализације Припремног предшколског програма

Програм припреме за полазак у основну школу реализује се у оквиру целодневног боравка и у оквиру четворочасовног боравка.

Целодневни боравак остварује програм у оквиру дневних активности описаних у распореду активности у целодневном боравку.

Све групе Припремног предшколског програма почињу са реализацијом програма по Наставном календару за основне школе та текућу годину.

Рад четворочасовног програма у објектима Установе реализује се у времену од 15,30 до 19,30 часова јер у преподневним часовима није могуће због недостатка простора.припремно предшколског програма У оним местима где постоје две групе месечно се мењају смене док у осталим групама четворочасовног припремног предшколског програма рад се одвија у преподневним часовима.

Садржај(програм) активности којима се деца припремају за школу реализује се кроз области васпитно-образовног рада,које васпитачи свакодневно планирају водећи рачуна о структури и интересовањима групе, поступности и пригодности активности. Свакодневно се реализују садржаји из области социо-емоционалног, сазнајног, физичког, изражајног и естетског развоја без стриктно утврђених временских димензија за ове активности полазећи од савремене концепције васпитања и образовања као динамичног, флексибилног,интерактивног и отвореног процеса.

4.4.Посебни програми,специјализовани програми и други облици рада и услуга

Осим формалних програма који се реализију кроз целодневни и полудневни боравак у вртићима у нашо ј установи се развијају и посебни и специјализовани програми, настали , пре свега, због потреба и интересовања деце и родитеља , на основу промишљања предшколске праксе а у циљу повећања обухвата деце узраста од 3-5,5 година организованим облицима ПВО и повећања доступности вртића деци из маргинализованих (ромских,сеоскух,сиромашних, руралних..) средина.

У намери да употпуни своје услуге и програме Установа је од децембра 2011.године ушла у пројекат **„Вртићи без граница-проширење могућности за учење и развој деце из осетљивих група“(**који је финансирала и подржава компанија ИКЕА,а која се реализује уз подршку УНИЦЕФ-а и Министарства просвете и науке Републике Србије, у сарадњи са Центром за интерактивну педагогију). За време трајања тог пројекта створени су услови за реализацију посебних програма(четворочасовних играоница) у у вртићу „Звончић“у Лешници и Јадранској Лешници у простору који је адаптиран за те намене.Након што су створени услови за одрживост пројектних активности Установа је 2014.године ушла у другу фазу пројекта“**Вртићи без граница 2-квалитетно инклузивно предшклско васпитање и образовање у Србији“** како би наставила активности на повећању доступности квалитетних посебних и специјализованих програма и повећању инклузивног васпитања и образовања.

При конципирању ових програма пошло се од Стандарда услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања и Правилника о врстама,начину остваривања и финансирања посебних,специјализованих програма и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа као и од Законом дефинисаних полазишта:

- Схватања детета као особе и носиоца права са посебним интересовањима и искуствима чија добробит зависи од односа са блиским особама и од настојања заједнице да обезбеди могућности за доступност и различитост у њиховом васпитању и образовању;
- Схватања предшколске установе као отвореног система,иницијатора и једног од учесника у различитим програмима у предшколском васпитању и образовању;
- Схватања о потребама деце и њиховој улози у породици и заједници;

- Научна и стручна сазнања о моделома различитих облика предшколског васпитања и образовања која су комплементарна постојећим облицима,програмима и услугама у предшколским установама;
- Развијање различитих облика програма предшколског васпитања и образовања који су засновани на заједничком деловању културних,образовних и научних институција,организација и удружења,институција које учествују у доношењу политике предшколског васпитања и образовања,породица и свих других чинилаца који могу допринети диверсификацији облика и програма предшколског васпитања и образовања.

Неки од ових програма намењени су и деци целодневног боравка ради задовољења интересовања родитеља и деце и подстицања дечјег развоја у одређеним областима као што су школица енглеског језика ,школа плеса и програми који имају за циљ остваривање културних и рекреативних активности и одмора деце(зимовања,летовања,једнодневни излети).

Посебни програми(играонице) у трајању од 4 сата на градском и сеоском подручју

Концепција програма:

Концепција овог програма заснована је на учењу као трансформативном процесу кроз који дете мења себе,своје разумевање света,своје односе а тиме и заједницу у којој делује и живи.Учење и подучавање су целовит процес који се одвија интегрисано у контексту свакодневног живота.

Ова концепција је заснована на:

- Конвенцији о правима детета где сваком детету треба пружити прилику на организовано васпитање и образовање
- Теоријским поставкама социо-културне теорије учења и развоја и социологије детињства
- Актуелним документима образовне политике Србије:Закону о предшколском васпитању и образовању,Основама програма васпитно-образовног рада и Стратегији развоја предшколског васпитања и друштвене бриге о деци
- Примерима успешних иностраних пракси концепција програма

Теоријски основ програма:

Теоријски основ програма сажет је у Основама посебних и спесијализованих програма предшколског васпитања***"Калеидоскоп",*** који је настао сарадњом УНИЦЕФ-а, Министарстцва просвете, науке и технолошког развоја, ЦИП-ц нтра за интерактивну педагогију и Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду а чи је циљ да се поставке овог документа примене и преиспитају кроз праксу на реализацији посебних и специјализованих програма у установама учесницима пројекра"Вртићи без граница".

Основна полазишта овог документа заснивају се на ширим теоријским полазиштима који полазе од следећих схватања:

- Питање детета и његовог учења заснива се на савременим теоријским полазиштима социокултурне теорије и социологије детињства која полази од тога да је свако дете градитељ сопственог развоја, кроз учешће у заједници.
- Учење се схвата као ко-конструкција значења и квалитативна промена учешћа у заједничким активностима деце и одраслих.
- Дете је носилац права, социјални актер, богато потенцијалима и носилац властитог учења и развоја.
- Детињство је социокултурни конструкт вредан и јединствен период по себи.
- Вртић се сагледава као друштвена и образовна институција у којој се узимају у обзир интереси заједнице, родитеља и деце, као простор демократске праксе заједнице. То је место заједничког живљења у којем деца и васпитачи уче"да буду,да знају,да чине и да живе заједно"(Делорс,1996)

- Приступ програму који је усмерен на добробити детета и на односе детета са децом, са одраслима и са физичким окружењем где се дете схвата као богатство потенцијала и активни и компетентан учесник у сопственом образовању.
- Методички приступ оријентисан на **пројектно учење** (повезивање са специфичним искуствима и животним темама деце, истраживање алтернативних решења, уважавање и јачање потенцијала деце).
- Простор који подржава истраживање,размену, учешће и осећање припадности. Он треба да осликава идеје, вредности и културу окружења и да буде производ инеракције која се дешава у њему.
- Планирање је засновано на слушању, консултовању и вишеперспективној размени, усмерено на ситуационо учење и подршку заједничком учењу. Уважавањ е дечје перспективе и деловање у складу са њом
- Развој је промена идентитета кроз промену учешћа у културним активностима заједнице(значај партиципације у заједничким активностима)
- Породица је активан учесник у програмирању и партнерски однос и,узајамна подршка и поверење је у основи грађења програма.
- Вредновање(евалуација) је процес континуираног преиспитивања праксе и развијања програма.
- Развијање програма заснива се на уважавању културног капитала деце који деца граде у породици и који уносе у образовање
- На основама социокултурне теорије развија се контекстуално примерена пракса коју карактеришу:
  -могућност да деца праве избор између понуђених активности
  -могућности да деца уче кроз истраживање
  -игра као примарна(али не једина) активност кроз коју деца уче
  -баланс између активности иницираних од стране деце и активности вођених од стране васпитача
  -различити облици учења(у малим групама, индивидуално и у великој групи)
  -уместо програма осмишљеног за децу и спроведеног на деци програм се развија са децом са циљем оснаживања њихове партиципације
  -добробити детета као окосница програма
  -одрасли као фацилитатор који демонстрира,поставља питања,моделује,даје предлоге алтернатива и подстиче рефлексију
  -систематско праћење понашања и учења деце и потреба и интересовања деце.

Циљна група:

- Деца из осетљивих група(сеоских средина, ромске заједнице, социјално угрожених породица и сл.) узраста од 3 до 5,5 година и њихови родитељи и чланови породица.

Намена програма:

- Повећање обухвата деце узраста од 3 до 5,5 година, која нису обухваћена ни једним обликом рада и/или програмом предшколског васпитања и образовања, на принципу инклузије;
- Подршка развоју са малим фокусом на развој социјалних вештина;
- Оснаживање родитеља за успешно родитељство и улогу родитеља;
- Размена искустава,знања и вештина међу родитељима;
- Укључивање шире породице у активности са децом;
- Прихватање различитости и развијање сензибилитета за различитост у васпитном и образовном контексту.

.

Простор у коме се програм одвија:

Играоница „Испод Липа“ Лешница

- Радна соба у вртићу“Звончић“,површине 30 м2(капацитет 24 деце) са додатним пратећим просторима(чајна кухиња, ходнички простор, санитарни простор);
- Библиотека у васпитној групи опремљена у складу са интересовањима родитеља, деце и стручним чланцима за васпитаче;
- Радна соба опремљена са мобилном опремом, прилагођена овом узрасту деце и богато опремљена материјалима за стваралаштво деце и одраслих;
- Пано за родитеље.
- Функционално двориште са неопходним реквизитима и летњом учионицом
- Додатни/ већи простор(у оближњој спортској хали и школи) за састајање родитеља,спортске активности и заједничке активности деце и родитеља;

Играоница“Јадранче“Јадранска лешница

- Унутрашњи простор(две радне собе, 3 заједничка радна простора и санитарне просторије) уређен, структуиран по центрима интересовања и опремљен неопходним структуираним и неструктуираним игровним и потрошним материјалом, који се континуирано обогаћује
- Спољашњи простор (дворишни простор око вртића, обезбеђен жичаном оградом, опремљен тобоганом, љуљашком и пешчаником. Од првобитног гаражног простора опремљена летња учионица.
- Играоница визуелно означена именом“ЈАДРАНЧЕ“и дефинисана логом пројекта “ВРТИЋИ БЕЗ ГРАНИЦА“.
- Улаз у објекат је прилагођен свој деци,изграђена је рампа која пружа могућност боравка деце у инвалидским колицима а може имати намену реализације неких активности
- Локални ресурси(основна школа,удаљена 100 м у којој ради једна група припремног предшколског програма,опремљено двориште школе, дом здравља-поред објекта, православна црква, фудбалско игралиште, инфраструктура села-асфалтни пут,са уређеним пешачким стазама, градски водовод привредни објекти,сеоска и друга домаћинства).

Играоница „Звончица“Козјак

- Унутрашњи простор наменски адаптиран за посене прогграме ПВО у издвојеном одељењу ОШ“Свети сава“ Козјак,површине 54,60 м2 са прилагођеним и функционалним санитарним простором. Простор је опремљен неопходним материјалима и игровним реквизитима у складу са поставкама Основа ПСП.
- Дворишни простор око школе,обезбеђен металном оградом,без реквизита за овај узраст деце.
- Улаз у објекат је прилагођен свој деци, изграђена је рампа која пружа могућност боравка деце у инвалидским колицима а може имати намену реализације неких активности
- Локални ресурси(простори школе у којој ради једна група припремног предшколског програма и 4 одељења од првог до четвртог разреда, Дом здравља-поред објекта, православна црква, отворени базен, фудбалско игралиште, асфалтни пут са уређеним пешачким стазама, градски водовод привредни објекти,сеоска и друга домаћинства).

Играоница „Бамби“Лозница

- Радна соба у вртићу са свим припадајућим просторима,наменски грађени за боравак деце предшколског узраста.

,

Динамика реализације програма:

Играоница"Испод Липа"Лешница

- Деца су груписана у две мешовите групе (25+25 деце).Свака група ради 4 сата дневно.Прва група од 8,00 до 12,00.Друга група од 12,30 до 16,30 часова.Смене се мењају сваког месеца а усклађене са потребама родитеља и породице.
- Ради од 01.септембра до 15.јула.
- Родитељи долазе 2 пута месечно поподне у циљу представљања резултата рада и продуката дечјих активности као и у циљу стручне подршке родитељству и развијању здравствене,еколошке и радне културе родитеља.

Играоница"Јадранче"Јадранска Лешница

- Једна група,25 деце. Ради свакодневно по 4 сата. Рдано време је од 9,00-13,0 часова.
- Ради од 01.септембра до 15.јула.
- Родитељи су активни учесници у креирању програма и непосредно учествују у опремању и одржавању простора.

Играоница"Звончица"Козјак

- Деца груписана у две мешовите групе(20+20 деце).Групе раде свакодневно по 4 сата. Прва група ради од 8,00 до 12,00 часова а друга група од 12,30 до 16,30 часова. Смене се мењају сваког месеца а усклађене са потребама родитеља и породице.
- Ради од 01.септембра до 15.јула.
- Родитељи су активни учесници у креирању програма и непосредно учествују у опремању и одржавању простора.

Играоница „Бамби"Лозница

- Једна група,25 деце.Ради свакодневно по 4 сата у поподневним часовима(од 15,30-19,30 часова) када се ослободи простор ,након целодневног боравка.
- Ради од 01.октобра до 01.јула.
- Родитељи учествују у креирању програма и финасирању ужине за децу.

Начин организације и остваривања програма:

- У оквиру конкретног рада са децом у групи,васпитач(у зависности од потреба, активности, групе деце или појединачног детета) комбинује групни рад по центрима интересовања и индивидуални;
- Планови се осмишљавају се тимски: васпитач, деeца, родитељи, стручни сарадник и ментор задужен за праћење програма;
- Током четворочасовног дневног рада најчешће се активности одвијају по следећој динамици:
  -уводна активност са целом групом (договор о дневним активностима),
  -рад у малим групама,паровима и индивидуални рад,
  -припрема и конзумирање ужине,
  -рад по групама и индивидуални рад,
  -завршна активност са децом као сумирање дана.
- Током првог месеца, акценат васпитног рада је на упознавању и адаптацији деце на атмосферу вртића, осталу децу, васпитаче, време и динамику рада, простор.
- Васпитач континуирано прати добробит и укљученост деце у складу са тим попуњава скале процене које престављају основу за креирање средине за учење и програмског контекста.

- Физичко окружење у којима се налазе групе има директан утицај на избор активности и учење и развој деце. Настојање да се искористе сви људски ресурси (књижевници,уметници,научни радници,спортски радници..) и ресурси средине (библиотека, музеј, спортски терени, културно-историјски споменици ..) процењеним интересовањима и узрасним , има за циљ да повећа дететову добробит и да поспеши учење и развој.
- Деца учешћем у програмима имају прилику да упознају,истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и да оперишу различитим материјалима и начинима изражавања и грађења значења.
- Родитељи и породице имају прилику да бирају,активно учествују у васпитању своје деце ,да освесте своје васпитне и родитељске капацитете кроз непосредан партнерски однос уз пуно уважавање и поверење.
- Учење се заснива на добробити,делању и односима.
  -Добробит је вишедимензионални конструкт(персонални и интерперсонални) који укључује влстито осећање задовољства и успешно психолошко и социјално функционисање.
  -Делање чини све што дете ради и учи кроз своје активно ангажовање и учешће у заједничким активностима са вршњацима и одраслима.
  -Односи су мрежа повезивања и повратних веза и утицаја кроз акције и интеракције самог детета,социјалне средине и физичког окружења.
- Доминатан приступ планирању је планирање по пројектима којим се тежи подстаћи пројектно учење као флексибилан начин учења кроз учешће и истраживање.Оно се интегрише кроз планирано учење,учење у животно практичним ситуацијама и кроз игру.
- Васпитач моделује истраживачки однос у учењу и води децу кроз процес истраживања,подржава их у трагању за одговорима на њихова питања,у преиспитивању сопствених предпоставки.То учење је учење кроз истраживање,учење кроз решавање проблема,учење практиковањем знања и умења,ситуационо учење и учење путем имагинације

Праћење и евалуација програма:

Пошто се ови програми реализују у оквиру научно-истраживачког пројекта чији је носилац Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду а чији је циљ диверсификација програма предшколског васпитања, праћење и евалуација програма врши се у складу са дефинисаним моделом колаборативног праћења и евалуације примене Калеидоскопа.

Колаборативно праћење подразумева:

- *Партиципативност*(учешће свих учесника пројекта у процес праћења и евалуације)
- *Вишеперспективност*(сагледавање програма из различитих перспектива:васпитача,ментора,деце,породице и заједнице и перспективе носилаца пројекта)
- *Формативност*(сагледавање развојне функције програма)
- *Системност*-целовитост и умреженост различитих нивоа(ниво пројектног приступа са децом,ниво програма и ниво научно-истраживачког пројекта)

Модел колаборативног праћења и евалуације обухвата више перспектива али у овом делу стављамо акценат на Перспективу практичара (васпитача, стручних сарадника и ментора).

У праћењу и ведновању васпитачи користе:

-Дечји портфолио: -скале процене(добробит и укљученос9)
-приче за учење(развој диспозиција за учење)
-белешке родитеља(коментари породице,предлози васпитачу)
-продукти деце и одраслих(цртежи,фотографије..)

-Програмски(пројектни) портфолио:
-видео и текстуални записи о ситуацијама учења(бележнице)
-мапе учења у локалној заједници
-приче о пројектима(шта нам се допало,шта је било тешко,шта је било важно,шта би смо другачије урадили..)
-евидентне листе за учешће породице
-евидентне листе за учешће заједнице

Као подршка васпитачима у имплементацији полазишта Калеидоскопа од организатора пројекта додељени су ментори.Ментор има комплексну и одговорну улогу у развијању програма кроз систем праћења и евалуације.Ментор има обавезу:

- да добро савзна концепцију Калеидоскопа и верује у његове поставкее
- пружа подршку практичарима у развијању програма кроз редовна консултовања
-прикупља и сам је извор релевантни података за праћење и евалуацију програма
- ставља себе у позицију,,критичког пријатеља“у процесу развијања програма,а не процењивача и контролора рада васпитача
- гради однос поверења са васпитачима
-представља спону између носилаца поставки програма и дешавања на терену.Стиче увиде на основу којих даје сугестије,тражи ресурсе и обраћа се за подршку Институту и ЦИП центру кроз консултовање и додатне ресурсе.

Посебни програми(играонице) у трајању по 2 сата , два пута седмично

Концепција,теоријски основ ових програма,циљна група и намена програма је иста као и код четворочасовних посебних програма.Циљ им је култивисање различите игровне и истраживачке активности као начина сазнавања и изражавања сопственог искуства деце и родитеља и развијање партнерства родитеља,деце и васпитача.

Њима су , такође, обухваћена деца од три година до поласка у обавезни припремни предшколски програм.

Број група зависи од заинтересованости родитеља за ове програме као и од просторних и кадровских могућности Установе.У складу са тим формиране су четири групе ових програма:

Назив програма	Место остваривања програма	трајање	број		узраст
			група	деце	
Играоница	Вртић“Бамби“	два пута седмично по 2 сата	1	24	3-5,5 г.
„	Вртић“Чаролија“	„	1	20	„
„	ОШ“Мика Митровић“ Брезјак	„	1	18	„
„	ОШ“Јован Цвијић“ Воћњак	„	1	12	„
Укупно			4	74	

Начин организације и остваривања програма као и праћење и евалуација програма реализују се у складу са поставкама Калеидоскопа,као и код четворочасовних посебних програма.

4.5.Специјализовани програми

Специјализовани програми су уже васпитно-образовни програми,оријентисани на стимулисање целовитог развоја деце са акцентом на посебне склоности деце иинтересовања у складу са психофизичким могућностима деце.

Од ових програма у нашој установи стекли су се услови за рад специјализованог курса енглеског језика.

Специјализовани курс енглеског језика

Функција програма:

Функција посебног програма енглеског језика је да пружи могућност за социјализацију, развој склоности и интересовања за стране језике и неговање језика и културе других народа у складу са психофизичким могућностима деце.

Општи циљ програма:

Развијање способности усвајања фонетског система енглеског језика и овладавање вештином артикулисања енглеских гласова.

Корисници:

Корисници посебног програма енглеског језика су деца предшколског узраста од 4 до 6,5 година.

Реализатори:

Сарадници Установе-професори енглеског језика у сарадњи са Центром за културу»Вук Караџић»Лозница.

Време реализације:

Активност енглеског језика организује се два пута седмично, у трајању од 40 минута. Програм се реализује у поподневним часовима,од 15,30 до 14,00 часова.Време реализације се усклађује са режимом рада и организације вртића.Реализује се у периоду од 01.октобра до 01.јуна.

Број и начин груписања учесника:

Број и начини груписања учесника зависи од броја корисника, узраста деце и специфичности самог програма који се изводи у складу са законом о предшколском васпитању и образовању, мерама безбедности деце и правилима понашања у установи.

Задатак програма:

Заинтересовати децу за учење енглеског језика и створити основу за даље изучавање језика.

Садржај програма:

- Упознавање са Еглеском
- Представљање и поздрави при доласку и одласку
- Разликовање дечак-девојчица,енглеска имена,једноставније наредбе
- Игре бројања и бројање од 1 до 10
- Игре животињама и учење назива животиња
- Шта све имамо у радној соби,шта нам чему служи,именовање нашег прибора
- Ибојаграње са бојама и именовање (игра именима на нашем и енглеском језику)
- Како се прослављају Нова година и Божић,честитање и честитке,китимо јелку уз именовање накита,цртамо шта желикмо да нам поклоне-именовање поклона
- Снег и игре у снегу
- Шта имамо у парку
- Именујемо осећања,исказивање радости итуге уз израте лица и гестикулисање
- Именовање кретњи,груписање по начину кретања,набрајање шта може да лети,шта може да трчи,пузи...скаче

- Који су делови нашег тела
- Изражавање осећања,упоређивање
- Како се каже:јести,пити,плакати,смејати се ,спавати,певати..
- Ускрс-прослава,шарање барених јаја,радост прослављања уз лупање јаја
- Извиљвање,молбе...
- Приредба за родитеље

Начини праћења и вредновања програма:

Вођење евиденције у посебним свескама . Евиденција о броју и динамици учешћа дец. Разговор са родитељима и старатељима на родитељским састанцима или индивидуално, организовање јавних часова, приредби.

4.6. Други програми и облици рада и услуга

Боравци деце на летовању и зимовању

Циљ ових активности је да се омогући деци рекреативни боравак на планини или мору и помогне породицама које не могу да организују породични одмор.

Задаци:осамостаљивање деце у условима вишедневног заједничког боравка, побољшање здравственог стања деце у измењеним климатским условима,упознавање нових предела и крајева,могућност овладавања рекреативним вештинама(пливање,скијање,санкање) и емоционално сазревање.

Начин остваривања:два пута годишње(фебруар и јун) у складу са интересовањем родитеља.Организатор ових програма је Установа (васпитачи уз помоћ Савета родитеља**)**

Реализатори су изане туристичке агенције које обезбеђују простор ,рекреатора , аниматора , лекара и превоз до изабране дестинације.

Једнодневни излети

Циљ ових активности је да се омогући рекреативни,забавни, и едукативни боравак деце у природи и у већим градским срединама.

Задаци:упознавање краја у коме живимо и њених природних и културних и историјских карактеристика(Манастир Троноша и Чокешина,Тршић,Гучево,Бања Ковиљача),упознавање животиња различитог поднебља(Зоо врт Београд),боравак у дечје позориште(Београд),учешће у организованим радионицама за децу(Београд),дружење у условима ван вртића,заједничко путовање,стварање позитивних животних навика.

Начин остваривања: у пролеће према интересовању родитеља и деце,на узрасту од 4 до 6 година,у свим групама припремног предшколског програма и старијим гропама целодневног боравка.

Реализатори: васпитачи у сарадњи са родитељима.

4.7.Посебно организовани програми за значајне датуме и празнике

Преглед пригодних програма који се обележавају током године

Р.Бр.	Назив	Ниво организованости	Време
1.	Дечја недеља	Предшколска устан.	поч.октобра
2.	Месец здраве хране	старије васп.групе	октобар
3.	Дан Установе	Установа	децембар
3.	Дружење са Деда Мразом	Установа	децембар
4.	Божић	Васпитна група	јануар
5.	Свети Сава	,, ,,	,,

6.	Мами за празник	„ „	март
7.	Васкрс	Установа	април
8.	Дан планете Земље	Установа	април
9.	Безбедност на путу	Општина	април
10.	Деца пролећу	Установа	мај
11.	Завршне приредбе предшколаца	Васпитна група	мај-јун
12.	Дан града Лознице	Општрина	јун

V САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ

5.1.Облици и начини сарадње

Деца стичу своје искуство свуда и на разне начине,а њихови најутицајнији учитељи су управо њихови родитељи.Одговорност родитеља за своју децу не сме бити умањена чињеницом што она похађају вртић који треба свим средствима да потпомогне родитељске напоре и појача њихову улогу у развоју и учењу.Посебно је важно створити код родитеља такав став да се они не осећају потиснути и запостављени у односу на васпитаче.Код неких родитеља треба мењати мишљење,да су плативши за боравак детета у установи,пренели своје дужности на васпитаче. Очекивани ефекти васпитно образовног рада су могући само ако се њихови напори уједине.

Да би се постигло наведено потребно је повећање знања родитеља о томе како се њихова деца развијају и уче и каква је њихова улога у тим процесима.На путу ка остварењу тог задатка Установа организује различите облике радионица(„Школа родитељства“-у сарадњи са невладином организацијом „Светионик“ и службама здравственог центра), предавања на родитељским састанцима,израда информатора за родитеље и презентације васпитно-образовне активности.На тај начин им се помаже да осмишљеније организују васпитно-образовну средину и подстицаје у родитељском дому и формира им се свест о сопственим могућностима у доприносу правилном развоју своје деце.

Познавање реалне ситуације детета и породице је један од сталних задатака на коме у Установи радимо.Путем упитника које родитељи попуњавају при упису детета у вртић прикупљамо први део тих сазнања.Потом следе индивидуални разговори, разговори у оквиру „Отворених врата“ а понекад и кућне посете.

Узајамно информисање породице и васпитног особља одвија се кроз разговоре, родитељске састанке на нивоу група или објеката ,преко паноа за обавештења,писама и порука,информатора за родитеље,кутија за предлоге и сугестије,телефонских позива и кроз рад Савета родитеља.Основна питања која се кроз ове активности реализују су:

-ритам и распоред рада са децом у вртићу,
-правила понашања васпитног особља и родитеља,
-исхрана,активности и одмор деце,
-адаптација и интеграција деце у колектив,
-организација летовања и зимовања,
-припрема породице за полазак деце у школу и сл.

Заједничко живљење(учешће родитеља у раду предшколске установе и у активностима са децом) је питање коме се у последње време посвећује посебна пажња.Она се пре свега одвија кроз учешће родитеља у прославама и приредбама(припремању костима,маски,парола) и заједничке акције (хуманитарне,
еколошке).Присуство родитеља васпитно-образовном раду и непосредно укључивање у њега,због услова у којима Установа ради,још увек је на скромном нивоу.Тај рад за сада је заступљен на подручју сакупљачких активности,добротворних акција,уређења простора,дечјих рођендана и сл.

Помоћ родитеља васпитачу при раду у мањим групама,причање деци о својим доживљајима,заједничко планирање и др.још увек је само сегментарно и није у складу са концепцијом програма као отвореног система васпитања.Разлози леже у малом простору и великом броју деце у групама.

Готово свакодневно стручни сарадник Установе обавља индивидуалне разговоре

са родитељима чија деца имају потешкоће у адаптацији и родитељима деце која заостају у развоју где посредује у обезбеђењу мултидисциплинарног приступа у поспешивању развоја деце.На родитељским састанцима појединих група стручни сарадник реализује предавања о васпитно-образовној проблематици.

Известан број представника родитеља непосредније је укључен у решавање организационих питања у Установи путем Савета родитеља а њихови представници су укључени у управљање кроз рад Управног одбора Установе.

Облици,садржаји,носиоци и динамика реализације сарадње са породицом:

Облик сарадње	**Начин реализације**	**Садржаји**	**Носиоци реализације**	**Дин. Реализ.**
Узејамно информисање родитеља и васпитног особља	а)индивид. Разговори	Проблеми везани за адаптацију, напредовање детета и понашање	Васпитачи	Током године
	б)кутак за родитеље	Недељни план в.о.рада; Продукти дечјих активности; Родитељске сугестије	“	Једном недељно
	в)кутак за родитеље на сајту Установе	Информације о актуелним догађајима у установи; Фотографије са заједничких активности; Јеловници за децу	администратор сајта	Током године
	г)изложбе дечјих радова	Ликовно и језичко стваралаштво деце	“	“
	д)групне приредбе за родит.	Садржаји из области развоја говора,драматизације, музичког, ритмичког васпитања	Васпитачи	Најмање једанпут годишње
	ђ)родитељски састанци	Информације значајне за живот и рад групе реализација васпит. и здравствених тема за родитеље и тема везаних за припрему деце за полазак у шк.	Вас.особље	4 пута током године
	е)саветодавни рад са родитељима	Проблеми везани за развој и напредовањедеце, остваривање права из области друштвене бригр о деци	Васпитачи Стр. сарадн.	Током године
Едукација родитеља	Дистрибуција инф.-едукат. листића за родитеље, предавања, презентације, радионице	-Шта је потребно да родитељ зна пре поласка детета у вртић -Смисао и значај ППП-а -Актуелна догађања у вртићу -Стварање бољих услова за раст и развој деце, васпитни поступци, понашање деце	стр.сарадник васпитачи по групама	током године
Учешће родитеља у животу и раду вртића	а)Савет родитеља	Сви проблеми од интереса за децу у вртићу	Директор Главни вас. Стручни с.	По програму Савета
	б)заједничке активности у групи	Учешће у процесу планирања активности, непосредно учешће у ВОР- у групи, заједнички излети,израда реквизита за приредбе	Васпитно особље у сарадњи са родитељима	

VI САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

Предшколска установа је неизбежно упућена на природно и друштвено окружење у коме се налази.Ради интеграције деце у локалну заједницу и окружење установа мора бити и сама центар локалне заједнице. Обзиром на природу своје делатности предшколска установа има приоритетан локални значај а сарадња са локалном заједницом подразумева решавање дела проблема локалног окружења. Тај део проблема је целодневна и полудневна брига о деци предшколског узраста и кординација утицаја на дете од стране породице, локалне средине и саме Установе.

Установа покушава да постане иницијатор повезивања више сектора који утичу на добробит деце. Неопходна је сарадња са родитељима,основним школама,вишим школама и факултетима који образују стручни кадар,локалном самоуправом,надлежним министарством,здравственим установама,установама културе,рекреативним центрима,занатским цемтрима и осталим друштвеним и комуналним институцијама које се налазе у непосредном окружењу.

Културна и јавна делатност вртића,огледа се и у учешћу деце која похађају вртић, у разним свечаностима, јавним наступима за родитеље и грађанство,изложбама дечјих радова у просторима јавних и културних институција за време пригодних манифестација које организују локални субјекти или сама Установа.

Такође,сарадња је интезивна са институцијама као што су музеј,библиотека,Центар за културу,спортска друштва,излетишта,одмаралишта и друге институције о којима је већ било речи.

Установа је у потпуности отворена према средини у којој живи иради.Осим стручних лица,која у вртиће долазе ради стручног оспособљавања кадра,Установу посећују књижњвници, музичари,забављачи,песници,аматерски и професионални глумци и други културни и јавни радници.

Када год се пружи прилика за то Установа презентује своје стваралаштво на јавним манифестацијама и смотрама(смотре дечјег музичког и драмског стваралаштва, смотре престава за децу у припреми васпитача Установе и др.).

Изузетно је значајна обострана сарадња са вишим школама и факултетима за образовање васпитача(Шабац,Београд,С.Митровица,Бијељина,Ужице) у погледу припреме и реализације стручног усавршавања као, практичне обуке будућих кадрова, истраживачких активности и низа других заједничких активности.

Одељења надлежног министарства су у сталном контакту са Установом где преко саветодавних служби добијамо сва неопходна упуства и инструкције као и помоћ у вредновању ефеката свих активности које се одвијају у вртићима

Институције		**Садржај сарадње**	**Динамика сарадње**
Просветне установе	Високе струковне школе за образоб. васпитача	-Реализација праксе студената -Учешће васпитача на предавањима у ордганизацији високих стр.школа	Два пута током године
	Филозофски факултети	-Реализација праксе студената педагогије и психологије -стручно усавршавање запослених	Током године
Здравствене установе	Здравствени центар Лозница	-Праћење епидемиолошке ситуације у вртићима -Издавање лекарских уверења за предшколце и уверења за боравак у групама -Сарадња у реализацији стручних тема везаних за здравље деце -Стоматолошки прегледи (превентивни и саветодавни рад) -Здравствена едукација деце	током године

	Завод за јавно здравље Шабац	-Санитарни прегледи радника -Анализа животних намирница и готове хране -Бактериолошка анализа намирница, брисева са радних површина -Дезинфекција,дератизација и дезинфекција простора	“
Институције социјалне з.	Центар за социјални рад	-Превенција и решавање проблема социјално угрожених породица деце	”
Институције културе	Центар за културу Лозница	-Учешће деце на манифестацијама у граду -Јавне приредбе деце у сали Вуквог дома -Реализација школице енглеског језика	“
	Музеј Јадра	Посета деце поставкама у музеју	“
	Библиотека В.Караџић	-Посета деце библиотеци -учешће у контакт програмима	“
	КУД “Караџић”	-Преставе за децу -заједничке манифестације	“
Туристичке организације	Туристичка организација	-Организација јавних манифестација (Дечја недеља,Вуков сабор,Дан града)	“
	Туристичке агенције	-Организација зимовања и једнодневних излета	По Год.плану
МУП РЈ.Лозница	-Обележавање “Недеље заштите деце у саобраћају” -Надзор током спровођења излета и путовања		за ввреме зимовања и излета
Градска управа града Лознице	-Приредба деце из вртића поводом Дана града -Посета деце градоначелнику за време Дечје недеље -Материјална,организациона и стручна подршка управе града		Континуирано
Црква	-Међусобне посете приликом обележавања Дана Св. Саве,Божића и Васкрса		За време манифестац.
Медијске куће	-Објављивање актуелних информација из вртића -Објављивање информација за родит.		По потреби
Месне заједнице	-Укључивање представника месних заједница у прикупљању података о деци и решавању проблема изналажења и адаптације простора за реализацију ППП и ПСП		“
Невладине организације	-Реализација еколошких и едукативно-здравствених активности са децом по групама и на јавним манифестацијама		Током године
Јавна предузећа	-Уређење животног простора -Организовање јанвих радова -Решавање канализационих проблема -Обезбеђење енергената		“

Сарадња са основним школама

Нивои сарадње	Садржј сарадње	Динамика	Носиоци реал.
Сарадња директора и помоћника директора	Службени контакти,посете и састанци у циљу прикупљања података о деци на нивоу школског подручја. Присуствовање свечаностима и приредбама.	У складу са оперативним планом рада	Директори и помоћници из наше установе и школа

Сарадња стручних служби школе и наше установе	-Заједнички састанци стручних сарадника с циљем усклађивања деловања школе и предшколске установе -Размена информација о броју полазника ППП-а и полазника у први разред -Припрема деце и родитеља за полазак у школу -Испитивање готовости деце за прихватање програмских захт. -Упознавање са педагошким профилима деце са тешкоћама у развоју	По годишњем плану рада стручних сарадника	Стручни сарадници
Сарадња стручних органа установа	Припремање, организовање и реализација заједничких састанака и саветовања за стручни кадар	У складу са годишњим планом рада	Стручни сарадници и председници актива
Сарадња васпитача и учитеља	-припремање и реализација заједничких активности у школи -припремање и реализација заједничких шетњи,излета, приредби, изложби -упознавање са дечјим портфолијима	У складу са годишњим планом рада и по потреби	Васпитачи и учитељи у сарадњи са директорима и стручним сарадницима
Коришћење заједничких простора	Заједничко коришћење објеката,сала за физичко и других простора	Током године	“
Сарадња деце и ученика	Посете предшколске деце школском часу(заједничке активности)	Током маја	Учитељи и васпитачи ППП-а

Наведни облици сарадње одвијаће се уз сталну кординацију са родитељима и они се истовремено упознају о томе на који начин могу допринети остваривању јединства васпитних утицаја.

VII ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Циљеви програма:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад вртића за препознавње насиља, злостављања и занемаривања
- Планирање и реализација превентивних активности за заштиту деце од насиља
- Дефинисање поступака и процедура за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља
- Информисање свих укључених у рад вртића о процедурама и поступцима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања
- Спровођење поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Успостављање система ефикасне заштите деце

За реализацију циљева програма задужен је Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања,који има следеће задатке:

- Подстицање осетљивости колектива установе и родитеља за проблеме насиља над децом
- Информисање колектива, родитеља и шире локалне заједнице о превентивним и интервентним мерама у вези са заштитом деце од насиља
- Тимски рад на превенцији насиља
- Комуникација са надлежним службама (Центар за социјални рад, СУП, Дом здравља)
- Сарадња са основним школама у граду

Превентивне мере

Садржај	Динамика	Носиоци
Подела задужења у Тиму у текућој години	септембар	Директор
Сензибилисање запослених за увиђање ситуација потенцијалног насиља над децом (Упућивање на садржај Протокола за заштиту деце од насиља)	октобар- март	Чланови Тима
Информисање родитеља, Савета родитеља, о Програму заштите од насиља, превентивним активностима установе, процедурама у случајевима интервентних мера (огласне табле, панои, разговори, родитељски састанци)	новембар- јун	Директор, Васпитачи, делегирани чланови Тима
Активности у установи које подстичу толеранцију, сарадњу, дечја права(у групи, вртићу),Дечја недеља, Дан толеранције	октобар, новембар	васпитачи
Спортске активности у вртићима, Олимпијада у вртићу	септембар- август	васпитачи
Позоришне представе за децу које промовишу сарадњу, ненасиље, међусобно уважавање	октобар, март	Дечје позориште (гостовање)
Учешће деце на ликовним конкурсима (Радост Европе…)	март- јун	васпитачи, психолог
Реализација Програма подстицања дечјег самопоштовања	септембар- јун	васпитачи
Реализација предавања за родитеље у јасленим групама на тему формирања самопоуздања код деце.	новембар-мај	психолог
„Кутак за родитеље“- тематски панои, брошуре, флајери о превенцији насиља, васпитним стиловима…	септембар- јун	стручни сарад. и сарадници, васпитачи
Анализа стања, евалуација предвиђених активности	јун	Директор, Тим
Информисање Педагошког колегијума, УО, Савета родитеља о стању безбедности и заштити деце од насиља у Установи	Јануар, јун	Директор, делегирани члан Тима

VIII ПРОГРАМ ПРЕВЕНТИВНО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Предшколска установа у складу са програмом превентивно-здравствене заштите планира мере и активности које у сарадњи са Домом здравља и Заводом за јавно здравље спроводи у циљу очувања здравља деце у колективу.

Активности обухватају :

- Стварање оптималних хигијенских услова у средини где деца бораве (одржавање опште чистоће радних соба, санитарних чворова, гардероба, инвентара и играчака, оптимална температура, влажност ваздуха, проветреност и осветљеност просторија, дезинфекција, дезинсекција и дератаризација простора).
- Посебна пажња се посвећује хигијенском одржавању дистрибутивне кухиње (хигијенска дистрибуција хране, свакодневно прање и дезинфекција возила за превоз хране, хигијенско одржавање посуђа и инвентара, кухињско особље биће благовремено санитарно прегледано...).
- Редовно месечно узимање брисева са руку запослених,са радних површина,посуђа, подова, играчака и осталог.
- Праћење спровођења правилног ритма дневних активности и исхране у току радног времена поштујући физиолошке потребе деце.
- Спречавање настанка и ширења заразних болести вршиће се путем општих мера унапређења здравља , дневном тријажом, издвајањем оболелих и упућивањем надлежном лекару, спровођењем хигијенско-епидемиолошких мера.
- Ангажовање у набавци средстава за дезинфекцију и санитетског материјала за све вртиће
- Редовна дезинфекција,дезинсекција и дератизација целокупног простора
- Поправка намештаја и фиксирање свих ормана на зид
- Редовно поправљање прозора и врата и њихово одржавање у функцији
- Спровођење здравствено-васпитног рада са децом и родитељима уз коришћење следећих метода : визуелна комуникација (пано), присуство родитељским састанцима. Припремом ових метода реализују се садржаји везани за културно-хигијенске навике, вакцинацију, стоматолошку заштиту деце, учешће у промоцијама: Недељи здравља уста и зуба, Недељи борбе против пушења, Светског дана правилне исхране,Светског дана чистих руку
- Сарадња са Домом здравља, Дечјом стоматолошком службом
- Обавезан педијатријски преглед деце пре уписа у вртић .
- Сарадња са породицом, сарадња са васпитачима, медицинским сестрама.
- Рад на прописаној документацији (вођење здравственог картона, књига евиденције, књига дезинфекције), уз све планиране активности, континуирано ће се пратити обим и садржај остварених активности.

IX ПРОГРАМ ИСХРАНЕ ДЕЦЕ

Основна улога хране у организму човека је обезбеђење енергије за одвијање свих функција организма и одржавање доброг здравља.

За нормално функционисање организма потребни су:

-Угљени хидрати и масти као гориво

-Беланчевине за изградњу и одржање мишићне масе

-Витамини и минералне супстанце као подршка метаболизму и изградњи ткива

-Вода као медијатор у коме се одвијају сви метаболички процеси

Исхрана у предшколским установама је законски регулисана „Правилником о нормативу друштвене исхране деце у установама за децу“(Сл.гласник 50/94) и управо ова исхрана јесте нутритивно избалансирана и уравнотежена.

Исхрана деце је предуслов за правилан раст, развој и здравље будуће нације.За децу која бораве у предшколским установама 5 дана недељно, колективна исхрана има битну улогу јер треба да обезбеди 70-75% дневних нутритивних потреба, коригује неправилности присутне у националној и породичној исхрани и успостави позитивне навике код деце. Неправилне навке у исхрани доводе до гојазности , кардиоваскуларних обољења, зубног каријеса, остеопорозе, анемије (масовних незаразних болести).

Веома је важна уравнотеженост оброка у току дана, битно је да су оброци временски уравнотежени, као и то да су избалансирани на тај начин да градивни, енергетски и заштитни нутријенти обезбеђују оптималне услове за здравље детета.

- ❖ Дневни оброк представља укупну количину хране коју садрже сва јела распоређена по појединим оброцима, а која су представљена у виду дневног јеловника. У организованој исхрани то су четири оброка : доручак, воће, ручак и ужина. Оброци треба да су правилно временски распоређени. Размак између појединих оброка треба да је 3 до 3,5 часа.
- ❖ Удео градивно-енергетских супстанци изражен у процентима треба да износи:
  - беланчевине 10-15% дневних енергетских потреба
  - масти 30% дневних енергетских потреба
  - угљени хидрати 55% дневних енергетских потреба

X ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Програм се реализује кроз вишегодишње устаљене процедуре помоћи деци и породицама из осетљивих група.
Обухвата следеће сегменте:

- Поштовање приоритета уписа деце из друштвено осетљивих група у ПУ на основу Правилника о приоритетима уписа сва деце која имају неку сметњу у развоју, деца из хранитељских породица се уписују у групу водећи рачуна о карактеристикама деце, групе у коју се уписује и сензибилитету васпитача.
- Деци која потичу из породица са нарушеним породичним односима се пружа подршка у групи од стране васпитача и кроз индивидуално саветовање од стране стручне службе,
- Организивање помоћи економско угроженим породицама
  -3 категорија плаћања
  - Ослобађање од плаћања за свако треће и следеће дете.
  - Ослобађање од плаћања за свако дете са сметњама у развоју које је корисник дечјег додатка
  - Бесплатни радни листови за децу из сиромашних породица

Програм се реализује континуирано у складу са потребама деце и породице у сарадњи са локалном самоуправом, ЦСР, Домом здравља и Општом болницом..

XI ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Да би смо обезбедили унапређење квалитета у васпитно-образовном раду(одговорност свих запослених,очекиване исходе,тимски рад и поверење родитеља и средине у Установу) континуирано се врши праћење свих активности,анализа и вредновање(самовредновање).

Праћење се одвија кроз:

- Сталне састанке стручних актива;
- Месечне састанке Колегијума Установе;
- Консултације са просветним саветником;
- Посете другом дечјим вртићима и размена искуства са њима;
- Документовање и анализе стручног сарадника ,директора и непосредних руководиоца(свакодневно праћење реализације активности,праћење планирања и програмирања,регистровање података и запажања и извештавање);
- Коришћење инструмената за самовредновање и вредновање рада у одговарајућим кључним областима;
- Евалуационе листове,упитнике(анкете),скале процене које попуњавају васпитачи,родитељи,стручни сарадник;
- Увд у обим продуката дечјих активности(дечји ликовни радови,јавни музичко-драмски –плесни наступи,јавне приредбе и приредбе за родитеље,продајне изложбе и сл.).

У процес праћења укључени су:

- васпитачи,
- стручни сарадник,
- директор,
- просветне власти,
- органи локалне власти,
- родитељи и
- образовне и друге стручне институције.

Садржај праћења и вредновања:

- Ресурси;
  -људски(васпитни и други кадар),
  -материјално-технички ресурси(функционалност простора и опреме,ниво опремљености играчкама и дидактичким средствима,коришћење расположивих средстава),
  -финансијски ресурси(структура расположивих финансијских средстава, коришћење расположивих финанс. средстава),
  -ресурси локалне средине(коришћење расположивих ресурса).
- Руковођење,организација и обезбеђење квалитета;
  -руковођење(способност руковођења и вредновања,стручна знања,вештине и умења),
  -организација(подела обавеза и задужења,организовање и кординација рада)
  -обезбеђење квалитета(самовредновање и вредновање).
- Нега и вспитно-образовни рад;
  -средина за учење и развој(физичка средина,социјална средина и односи),
  -ритам живљења у вртићу(ритам дана,адаптација),
  -игра и активности(типови активности,типови игара,
  -програмирање неге и васпитно-образовног рада(припрема,планирање и евидентирање).
- Дечји развој и напредовање(исходи);
  -напредовање у дечјем развоју и учењу(систематско посматрање и праћење,евидентирање и документовање,анализа података и процена, информисање и извештавање),

-развој игре и учења(квалитет заједничке делатности васпитача и детета, квалитет игре и учења).

- Етос;
  -углед и промоција Установе(обележја,промоција кроз јавне наступе,јавно понашање запослених),
  -атмосфера и међуљудски односи(једнакост,поштовање личности,естетско уређење радног простора)
  -партнерство са родитељима и локалном заједницом(комуникација са родитељима,укључивање родитеља у живот и рад установе и активности са децом,улога Установе у локалној заједници).
- Предшколски програм и Годишњи програм рада;
  -Предшколски програм(структура и садржај),
  -Годишњи програм(структура и садржај).
- Планирање и програмирање активности и праћење напредовања;
  -планирање и програмирање(планови,припреме),
  -праћење напредовања(физички развој,психо.цоцијално напредовање),
  -самовредновање(тим,план вредновања,заштита и располагање подацима,писање извештаја).+

Временска динамика праћења и вредновања:

- Континуиранно;
- Почетком и крајем године

Лозница 10 .09. 2015.године

Директор Установе

_____

Ковиљка Радић

Председник управног одбора

_____

Драгица Јеремић